

Pisortanit ikiorsiissutit

pillugit peqqussummut

ilitsersuut

Ilaqtariinnermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Naligiissitaanermullu

Naalackersuisoqarfik

Martsi 2013

IMAI

1	AALLAQQAASIUT	7
2	SIUNERTAQ.....	8
2.1	Pisortanit ikiorsiisarnerup siunertaa.....	8
2.2	Inuunerisamik ingerlatsinermut akisussaaneq.....	8
3	TAAGUUTINIK ERSARISSAANEQ	9
3.1	Pilersuisussaataaneq	9
3.1.1	Katissimallugu aapparissamut pilersuisussaataanerup atorunnaarnera	9
3.1.2	Meeqqanut pilersuisussaataanerup atorunnaarnera	9
3.2	Naligisatut inooqatigisaq	10
3.3	Tassanngaannartumik pissaaleqilerneq	10
3.4	Aalajangersimasumik najugaqarneq	10
3.5	Kommuni najugarivitaq.....	10
3.6	Uninnganeq.....	11
3.7	Kommuni uninngavigisaq	11
3.8	Piareersussaataaneq.....	11
4	INUIT PINEQARTUNUT ILAATINNEQARTUT	12
4.1	Tassanngaannartumik pissaaleqilernermit pisortanit ikiorsiissutit	12
4.2	Pilersuinerup akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit	12
5	PISORTANIT IKIORSIISSUTIT ILUSAAT.....	13
5.1	Tassanngaannartumik pissaaleqilernermit pisortanit ikiorsiissutit	13
5.2	Pilersuinerup akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit	13
5.3	Pisuni immikkut ittuni pisortanit ikiorsiissutit	13
6	IKIORSIISSUTEQARNERUP SIVISUSSUSISSAA	14
6.1	Tassanngaannartumik pissaaleqilernermit ikiorsiissutit.....	14
6.2	Pilersuinerup akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit	14
6.3	Pisuni immikkut ittuni pisortanit ikiorsiissutit	14
7	PINEQARTUT.....	15
8	PERIAASEQ	16
8.1	Qinnuteqaat sumut ingerlatinneqassava	16
8.1.1	Pilersuinerup, akiligassanullu aalajangersimasunut immikkullu ittumik pisortanit ikiorsiissutit	16
8.1.2	Pisariaqavissunik tassanngaannartumik pissaaleqilernermit pisortanit ikiorsiissutit	16
8.2	Kommuni suliamik suliaqarnera.....	16
8.3	Innissiiniarneq	17
8.4	Siunnersuineq	17
8.4.1	Siunnersuinerup siunertaa	17
8.4.2	Siunnersuinerup imarisaa	18
8.4.3	Qinnuteqartoq meeraqarpat siunnersuineq	18

8.5	Iliuusissatut pilersaarusiaq	18
8.5.1	Iliuusissatut pilersaarusiunneqarsinnaatitaanermik paasissutissiisussaataaneq.....	19
8.5.2	Iliuusissatut pilersaarusionerup siunertaa.....	19
8.5.3	Ikiorserneqartartoq suleqatigalugu suliarineqassaaq.....	19
8.5.4	Iliuusissatut pilersaarutip imarisai	20
8.5.4.1	Anguniakkat piviusorsiortut ilaat.....	20
8.5.4.2	Atornerluinermik ajornartorsiuteqarneq	20
8.5.4.3	Inuttut ineriartorneq	21
8.5.4.4	Pisinnaangorsaaneq	21
8.5.4.5	Ilinniartitsineq	21
8.5.4.6	Sulilersitaaneq.....	22
8.5.4.7	Suliffimmik attassisinnaaneq	22
8.5.4.8	Piginnaangorsaqaqqinneq.....	22
8.5.4.9	Ilinniarteqqinneqarneq.....	23
8.5.5	Iliuusissanut pilersaarusiamik nalilersuineq	23
8.5.6	Pisortanit ikiorsiissutinut allanut ikaarsaariarneq	23
8.5.7	Pisartagalik kommunimit marluk akornanni nuuppoq.....	24
8.6	Pisortat suliassaataannik suliqaarnermi malittarisassat	24
8.7	Tunngavilimmik nalilersuineq	24
9	PISORTANIT IKIORSIISSUTINIK PISARTAGAQAARNISSAMI PIUMASAQAATIT	25
9.1	Pisortanit ikiorsiissutit allatigut pissarsiassaqaqannginnermi pisinnatitaaffiupput.....	25
9.2	Tassanngaannartumik pissaaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutit	25
9.3	Pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit.....	25
9.3.1	Piumasaqaatit nalinginnaasut	25
9.3.1.1	Aalajangersimasunik najugaqartuunissaq	26
9.3.1.2	Kalaallit Nunaanni inuit allattorsimaffianni nalunaarsimaneq.....	26
9.3.1.3	Danskit naalagaaffianni innuttaaneq	26
9.3.1.4	Danskit naalagaaffianni innuttaasumut katissimaneq kingullermilluunniit katinnermi danskit naalagaaffianni innuttaasumut katissimaneq.....	26
9.3.1.5	Nunanut allanut nunalluunniit tamalaat akornanni isumaqatigiissutini pineqartunut ilaaneq.....	26
9.3.2	Piumasaqaatit allat	27
9.3.2.1	Tassanngaannartumik pissaaleqilerneq.....	27
9.3.2.2	Inuiaqatigiinni akuunermi pisimasoq	27
9.3.2.3	Pisariaqartunik pissarsinissamut periarfissaqaqannginneq	28
9.3.3	Suliffeqaqannginneq piareersimasussaanerlu	28
9.3.4	Pissutsit piareersimasussaaneramik piumasaqaatitaqanngitsut.....	28
9.3.4.1	Sulisinnaangitsutut naliliiffiqarneq	29
9.3.4.2	Napparsimaneq	30
9.3.4.3	Erninnermi sulinngiffeqarneq.....	30
9.4	Pisuni immikkut ittuni pisortanit ikiorsiissutit	31
9.4.1	Ataasiaannartumik aningaasartuutit.....	31
9.4.1.1	Naammaginartumik tunngavissaqarneq.....	31
9.4.1.2	Aningaasartuutinik nammineq isumaginninnissaq.....	31

9.4.1.3	Natsorsuutigineqarsimangitsut	31
9.4.1.4	Akiitsut.....	32
9.4.1.5	Qanigisatut ilaquttat napparsimarulunneranni, toqukkut qimagunnerani ilisaanerannilu angalanermut aningaasartuutit	32
9.4.2	Nuunnermut ikiorsiissutit.....	32
9.4.2.1	Piumasaqaatit nalinginnaasut	33
9.4.2.2	Ineqarnermi inuussutissarsiornermilu atukkat pitsaannerusut.....	33
9.4.2.3	Aningaasartuutinik nammineq isumaginninnissaq.....	33
9.4.2.4	Kommunimit nuuffiusussamiit akuersissuteqarneq	33
9.4.2.5	Angerlamut angalanermut ikiorsiissutit.....	34
9.4.3	Ilisinermi aningaasartuutit	34
9.4.3.1	Piumasaqaatit nalinginnaasut	34
9.4.3.2	Toqukkut qimaguttup pigisat qimataasa ilisinermit aningaasartuutitut matusissutigineqarnerat	34
9.4.3.3	Aningaasartuutit naapertuuttut	34
9.4.3.4	Illeffinnik illoqarfigisamut angallassineq.....	34
9.4.4	Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu napparsimmavimmi uninngasunut kaasarfimmiussat.....	35
9.4.4.1	Piumasaqaatit nalinginnaasut	35
9.4.4.2	Ikiorsiissutit annertussusissaat.....	36
9.4.4.3	Tunniussinermi periaaseq	36
10	SULIFFISSATIGUT PERIARFISSANIK ATUINEQ	37
10.1	Suliffissamik tigusinissamut piareersimasuunermik naliliineq.....	37
10.2	Sulilernissami piffissaliussaq, sulilersitaaneq kommunimilu oqaloqa-tiginninnerit.....	38
10.3	Suliffissamik/ sulilersitsiniarnermik tiguisinnaatitaannginneq.....	39
10.3.1	Negeroorut naleqquttoq	39
10.3.2	Napparsimaneq peqqiilliulersinnaanerluunniit	39
10.3.3	Erninermi sulinngiffeqarneq	40
10.3.4	Piareersimasussaataajunnaarallarneq	40
10.4	Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartup pisartagaqarnissami piumasaqaatinik naammassinnissimaneramik nalilersuineq	41
10.5	Piareersimasussaataaneramik unioqqutitsinermi iliuusissat.....	41
10.6	Piniartut aamma aalisartut.....	43
10.6.1	Pisortanit ikiorsiissutit siunertaat	35
10.6.2	Pisortanit ikiorsiissutit allatigut pissarsiasaqaannginnermi pissinnaatitaaffiupput	36
10.6.3	Isumaginninnikkut pisimasoq.....	36
10.6.4	Sukkulluunniit suliffissamik tigusinissamut piareersimasussaataaneramik paasinninneq	36
10.6.5	Namminersorlutik inuussutissarsiummik ingerlatallit aamma pisortanit ikiorsiissutinik pissarsisartut	37
10.6.6	Pissutsinut piniartut aamma aalisartut pisortanit ikiorsiissutinik pissarsinissamik qinnuteqartarnerannut assersuutit, tungaviliisuusinnaasut	37

10.6.7	Qaqugukkut pisortanit ikiorsiivigineqarnissamik pisinnaatitaaffeqarnermut assersuutit aamma iliuuserineqarsinnaasut allat	38
10.6.8	Qaqugukkut pisortanit ikiorserneqannginnissamut assersuutit , eqqaassanngikkaanni pisortanit nukinginnartumik ikiorsiisarneq	38
10.6.9.	Pisortanit ikiorsiissutit naatsorsorneqartarnerat	39
11	NAATSORSUINEQ.....	48
11.1	Tassanngaannartumik pissaleqilernerme ikiorsiissutit.....	48
11.2	Pilersuinerneq angiaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit iki-orsiissutit	48
11.2.1.	Naatsorsuinerme tunngavissat	48
11.2.2	Pisortanit ikiorsiissutit sunut matusissutaasinnaassappat	49
11.2.2.1	Qinnuteqartup inuussutissatigut pisariaqartitai.....	49
11.2.2.2	Ineqarnerneq akiliutit naammaginartut	49
11.2.2.3	Atuinerneq aningaasartuutinullu aalajangersimasunut aningaasartuutit	50
11.2.3	Pigisat nalillit.....	50
11.3	Uppernarsaat.....	51
11.3.1	Ineqarneq, atuinerneq akiliutit aningaasartuutillu aalajangersimasut allat.....	52
11.3.2	Pilersuinerneq ikiorsiissutit	52
11.4	Procentinut 65-inut annerpaaffisaliineq	52
11.4.1	Pingaarnertut malittarisassaq	52
11.4.2	Pissutsit immikkut illuinnartut.....	52
11.5	Namineq pisuulluni tassanngaannartumik pissaaleqilernerme ikior-siissutinik millisaaffigineqarneq.....	53
11.6	Akissarsinerme ikiorsiissutit millisaaffigineri	53
11.7	Pikkorisarnerit, katsorsartinnerit faginillu ataasiakkaanik atuarnerit	54
12	PISORTANIT IKIORSIISSUTINIK TUNNIUSSISARNEQ.....	56
12.1	Aningaasanngorlugit tunniussineq, aningaaserivimmuteq assigisaanul-luunniit ikisinikkuteq	56
12.2	Tunniussineq siulleq.....	56
12.3	Tnniussinerme piffisaq.....	56
12.3.1	Pingaarnertut malittarisassaq	56
12.3.2	Piffissamut sivikinnerusumuteq tunniussineq	57
12.4	Allagartanngorlugit tunniussineq	57
13	PAASISSUTISSANIK PINIARNEQ PAASISSUTISSIISUSSAATITAANERLU.....	58
14	UTERTITSINEQ.....	59
14.1	Pinngitsoorani utertinneqarnissaannik piumasaqaat	59
14.2	Utertinnissamik piumasaqarsinnaanermi periarfissaq	59
14.3	Kinguartitsineq.....	60
14.4	Utertitsisussaatitaanerup atorunnaarnera	60
15	NAAMMAGITTAALLIUTEQARSINNAANEQ	61
15.1	Naammagittaalliuteqafiusinnaasoq.....	61
15.1.1	Kommunalbestyrelsimuteq	61

15.1.2	Isumaginninnikkut naammagitaalliuuteqartarfik.....	61
15.1.3	Inatsisartut Ombudsmandiat.....	61
16	PISORTAT SULIASSAATAANNIK SULIAQARNEQ.....	62
16.1	Allattuisussaataaneq	62
16.2	Illuatungeriinnik tusarniaaneq.....	63
16.3	Aalajangiinerup allakatigut nalunaarutiginnissaa tunngavilersuuteqarnissarlu	63
16.4	Ilitsersuisussaataaneq	64

1 AALLAQQAASIUT

Pisortanit ikiorsiissutit pillugit ilitsersuut una pisortanit ikiorsiissutinik suliaqartartunut quppersagassatut suliarineqarpoq. Matumuuna pisortanit ikiorsiissarnermi malittarisassat atuutsinneqarnerilu pillugit ilitsersuusionerqarput.

Pisortanit ikiorsiissutit pillugit inatsisartut peqqussutaanni nr. 15-imi, novembarip 20-ni 2006-imeersumi, tassungalu atatillugu pisortanit ikiorsiissutit tunniunneqartarnerat, iliuussissatut pilersaarusiortarneq, piareersimasussaataaneq il.il. pillugit Namminersornerulutik Oqartussat nalunaarutaanni nr. 4-imi marsip 15-ni 2007-imeersumi ikiorsiisarnermi periarfissarititaasunut taagutininik ilapertuutaallunilu paasinninnissamut ilitsersuut manna atugassiaavoq. Taamaammatt ilistersuut inatsisit atuuttut oqaasertaannik qilersuisuunngilaq.

Pisortanit ikiorsiissutit pillugit apeqqutini kommunit pisortanit ikiorsiissutit pillugit innuttaasunut ilitsersuisarnissaat ilitsersuummi aallaaviuvoq. Kommunit ilitsersuutip saniatigut allatigut ikiorserneqarnissaq pisariaqartikkunikku, suliaqartatigut akisussaasuusutut inissimasumut Ilaqutariinnermut Pisortaqaarfimmut saaffiginnillutik siunnersorneqarsinnaapput ilitsersorneqarsinnaallutillu.

Ilitsersuummut naggasiussatut kommunit pisortanit ikiorsiissutitigut suliaqarnerminni malitassaattut pisortat suliaqarnermi malittarisassatigut malittarisassat nalinginnaasut ilanngunneqarput. Tamakku samminerini, pisortanit ikiorsiisarnermut tunngasut ataatsimut isigalugit atuuttutuulli, malittarisassanik atuuttunik taagutinillu paasinniariaatsinut ilapertuutaassaaq, taamaammallu ilistersuut inatsisit atuuttut oqaasertaannik qilersuisuunngilaq.

Ilitsersuut manna misilittakkat pisortaqaarfimmi ullumikkut pigineqartut aallaavigalugit suliarineqarsimavoq, Pisortaqaarfiullu siunertarivaa, inatsisiliornerullu killissarititaasa iluanni ilitsersuutip imarisaata ingerlaavartumik naleqqussaaneqartarnissaat.

Pisortanit ikiorsiissutit pillugit malittarisassat nutaat apririlip 1-ani 2007-imi atuutilerput.

2 SIUNERTAQ

2.1 Pisortanit ikiorsiisarnerup siunertaa

Pisortanit ikiorsiisarnerup siunertarivaa, Kalaallit Nunaanniittut arlaatigut qanorluunniit ilillutik imminnut pilersorsinnaanngitsut tamarmik aningaasaqarnikkut toqqammavissaqartinnissaat. Toqqammavissiineq tamanut atuuttuuvoq, nunamut sumut inuttaaneq maaniinnermulluunniit tunngaviusut apeqqutaatinnagit. Taamaamat sivikitsigisumik si-visunerusumilluunit kalaallit nunaanniittunut tamanut pisortanit ikiorserneqarsinnaaneq atuuttuuvoq.

Pisortanit ikiorsiisarnerup toqqammavissiinera aamma ima paasineqassaaq, pisortanit ikiorsiissutit allatigut periarfissat tmatigut aqquusaarsimagaanni aatsaat tunniunneqarsinnaallutik. Taamaattumik innuttaasoq ilaqutaaluunniit inuussutissatigut qanorluunniit ilillutik aatsaat pisariaqartunik pissarsisinnaappata, taava pineqartoq peqqussutip § 4, imm. 2-a naapertorlugu pisortanit ikiorsiissutunik pissarsiassaqaqngilaq.

2.2 Inuunerisamik ingerlatsinermut akisussaaneq

Pisortanit ikiorsiisarnermi malittarisassat nutaat pisortanit ikiorserneqartartup inuunermini akisussaaffeqarnissaa siunissarlu eqqarsaatigalugu pilersorsinnaanngornissaanut kaammattueqataassapput. Taamaattumik pisortanit ikiorserneqartartup sulisinnaassuseqarnini atorniassavaa ineriartortillugulu, assersuutigalugu suliffeqalernissamik, sulilersitsiniarnermik, ilinniartitsinermik inuttullu ineriartornissamik imminerminut naleqqutunik neqeroorutit aqqutigalugit.

Pisortanit ikiorsiissutunik pisartagalik pisariaqartitani pinsinnaasanilu aallaavigalugit ikorsiissutissap ilusilersornerani peqataatinneqarnermigut akisussaaqataatinneqarnissamigullu periarfissaqartinneqassaaq.

Taamaasilluni pisortanit ikiorsiisarnermi kommunit aalajangiisoqannginnerani ikiorserneqartussamik qanimut suleqateqarsinnaanerani aammaaffigineqarpoq, taamatullu pineqartut inuunerisaminnut akisussaaffiginninnerat pisortaniit inummut nunneqarluni.

3 TAAGUUTINIK ERSARISSAANEQ

3.1 Pilersuisussaataaneq

Pisortanit ikiorsiissutit pillugit inatsisartut peqqussutaanni § 2-ani, imm. 1-ikkut taamatullu aappariinnerup inatsisitigut pisussaaffiliusaaq § 2 naapertorlugit, aappariit pilersueqatigiittussaataaapput. Taamatuttaaq pisortanit ikiorsiissutit pillugit inatsisartut peqqussutaanni § 2-ani, imm. 1-ikkut taamatullu meeqqanut inatsisip pisinnaatitaaffiini § 13 kiisalu § 14 naapertorlugit, angajoqqaat meeqqaminnik 18-it inorlugit ukiulinnik pilersuisussaataallutik.

Tassalu imaappoq, pisortanit ikiorsiissutinik naatsorsuinermi ikiorsiissuteqarnissamilu aappaarisap isertitai aallaavittullu meeqqat inuusuttullu 18-it inorlugit ukiullit pisortanit ikiorsiissutinik ikiorsiissutinik tunineqarsinnaannginnerat eqqarsaatigineqassapput. Meeqqalli 18-it inorlugit ukiullit immikkut pisortanit ikiorsiiffigineqarsinnaapput, tassa namminneq katissimanermikkut meeraqalersimanikkulluunniit pilersuisussaataaffeqalersimappata.

Inuit nalunaarsugaallutik inooqateqalersimasut nalunaarsukkamik inooqatigiinneq pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atortuulersinneqarnissaanik peqqussutip § 3-a naapertorlugu aamma pilersuisussaaqatigiissitaapput. Taamaalillutik nalunaarsukkamik inooqatigiilersut aappariittulli isigineqassapput.

3.1.1. Katissimallugu aapparisamut pilersuisussaataanerup atorunnaarnera

Katissimallutik aappariit averusernermikkut avinnermikkullu pilersuisussaaqatigiinnerat atorunnaartarpoq. Averuserneq avinnerluunniit Naalagaaffiup Sinniisuanik akuersissutigineqarsinnaavoq, eqqartuussiviilluunniit aqqutigalugit pisinnaalluni. Taamaammat katissimallutik aappariit pilersuisussaaqatigiinnerat eqqartuussinikkut aalajangiinikkut Naalagaaffiulluunniit Sinniisuata akuersissuteqarneratigut aatsaat atorunnaarsinnaavoq. Tassalu imaappoq, katissimallutik aappariit qimassimappata sulili katissimallutik, taava aappaasup isertitai pilersuinermut akiligassanullu aalajangersimasunut atugassanik pisortanit ikiorsiissuteqarnissami naatsorsuinermi ilanngullugit naatsorsuutigineqartassapput.

3.1.2 Meeqqanut pilersuisussaataanerup atorunnaarnera

Angajoqqaat meeqqaminnut pilersuisussaataanerat tulliuttutigit atorunnaarsinnaavoq, tak. § 2, imm. 3:

1. Meeraq katissimallugu aapparisaminut meeqqaminulluunniit pilersuisussaataalerpat, imaluunniit
2. Paniusup naartulerneranut atatillugu taanna pisortanit ikiorsiissutinik ikiorserneqartpat

Meeqqamut pilersuisussaataaneq atorunnaarpat tamanna ima paasineqassaaq, meeqqamut ikiorsiisoqarnissaani ikiorsiissutissallu naatsorsorneqarnerini angajoqqaat

aningaasaqarnikkut atugaat kommunalbestyrelsip isiginiassanngikkai. Meeqqap katissimalluni aapparminut meeqqaminulluunniit pilersuisussaataitanera atorunnaarpat, angajoqqaat meeqqmut pilersuisussaaffiat atuutileqqissaaq.

3.2 Naligisatut inooqatigisaq

Pisortanit ikiorsiissutigineqartussat annertussusilerniarneqarani naligisatut inooqatigisap isertitai aningaasartuutaalu ilanngullugit aamma naatsorsuutigineqassapput. Pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqarnerup nalaani pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqartup inooqatigisaa, qinnuteqarnerup nalaani inuit nalunaarsorneqarfiat naapertorlugu sivikinnerpaa-mik ukioq ataaseq sinnerlugu najugaqatigiissimappata naligisatut najugaqataatut isigineqassaaq, tak. Peqqussutip § 13-ani imm. 6. Taamaasilluni naligisatut inooqateqartutut isigineqalissagaanni pineqartut najugaqarfimmi ataatsimi najugaqatigiittut Inuit nalunaarsorsiaffianni nalunaarsimanissaat piumasaqaataavoq. Pisortanit ikiorserneqartartoq naligisatut inooqateqarnermi isertitatigut aningaasartuutitigullu naatsorsuinermi malittarisassanik unioqqutitsisutut kommunip pasitsaakkuniuk, tamatuminnga kommunip politiit ilisimatittariaqassavai, pineqartullu isumaginninnikkut inatsisunik atornerluisimanersut misissuiffigalugit.

3.3 Tassanngaannartumik pissaaleqilerneq

Tassanngaannartumik pissaaleqilerneq pisunik siumut ilisimannissinnaannginneq pineqarpoq, taamaasillunilu pineqartoq ima atugaqalersimasoq, allaat ilaqutariit allanit ikiorneqanngikkuni kaallutik inuulissallutik aammalu/imaluunniit inissaarutissallutik, allatulluunniit pssarliulissallutik.

3.4 Aalajangersimasumik najugaqarneq

Aalajangersimasumik najugaqarfik tassaavoq, sulinngiffeqanngikaanni, napparsimanngikkaanni, suliamut atatillugu angalanngikaanni assigisaatulluunniit pinngikkaanni naliginnaasumik siniffigisinnaallugu pigisaqarfigalugu najugaqarfik. Kommunip aappariit ilumut najugaqarfimmi najugaqatigiit pasitsaakkunigit, tamannali Inuit nalunaarsorfiat aqqutigalugu aaqqinneqarsimanngitsaq, taava sukumiisumik misissuiffiginissaat pisariaqalersinnaavoq. Aappariit malittarisassanik avaqquttaarinialutik qimattutut Inuit nalunaarsorfiannut nalunaarutigisimallugu nuuttusaarsimasut ilimaginarpat, tamatuminnga kommunip politiit ilisimatittariaqassavai, taamaasilluni isumaginninnikkut peequserluuteqartoqarsimanersaq misissuiffigineqassammat.

3.5 Kommuni najugarivitaq

Pissortanit ikiorsiissutit pillugit peqqussummi taaguut kommuni najugarivatut pineqartoq tassaavoq, kommunit akunnerminni akiliiffigeqatigiittarnissamut pisussaaffii pillugit inatsisartut peqqussutaat naapertorlugu atorneqartoq. Kommunit akunnerminni akiliiffigeqatigiittarnissaat pillugu inatsisartut peqqussutaanni nr. 2-mi, juunip 12-ni 1995-imeersumi §

3-mit takuneqarsinnaavoq, kommunimik najugarivitamik pineqarmat aalajangersimasumik ineqarfigalugu najugaqarfigisaq. Aalajangersakkap taassuma imm. 2-mit takuneqarsinnaavoq, inunnut kommunit agguataarneqarnerisa avataanni najugaqartunut kommunit najugarisavittut Ilaqutariinnermut Pisortaqarfik isigineqartussaasoq.

Inuk aalajangersimasumik najugaqarfeqanngitsoq, aalajangersimasumik kommunimi sumiiffigisamini najugaqartutut isigineqarpoq. Inuk kommunimi qaammatit pingasut sinnerlugit najugaqarsimaguni taamatullu najugaqarneq ilinniagaqarnermik, sulinngiffeqarnermik, napparsimanermik, sulinermut atatillugu angalanermik assigisaanilluunniit tamanna peqquteqanngippat, taava aallaqqaataaniilli kommuni uninngavigisaq inuup aalajangersimasumik najugaqarfiatut najugarivitaatullu isigineqalissaaq, pineqartoq kommunimi alami najukkaminik pigisaqartoq uppersarsarneqarsinnaanngippat.

3.6 Uninnganeq

Inuk Kalaallit Nunaanni uninngasutut isigineqalissaaq, Kalaallit Nunaata killeqarfiata iluanut pinera peqatigitillugu. Uninnganerup qanoq sivilutiginissaa piumasaqaataanngilaq. Taamaasilluni inuk Kalaallit Nunaanni mittarfiit arlaannut aqqusaarluni tikippat umiarsualiivilluunniit arlaanni talittarfimmut talippat, tamanna Kalaallit Nunaanni uninnganertut isigineqalersinnaavoq.

3.7 Kommuni uninngavigisaq

Kommunit akunnerminni akiliiffigeqatigiittarnissamut pisussaaffii pillugit Inatsisartut peqqussutaani nr. 2-mi juunip 12-ni 1995-imeersumi § 2-mi takuneqarsinnaavoq, kommuni uninngavigisatut isigineqartussaaq tassaassasoq, kommuni pineqartup pisut nalaanni uninnganerup sivilussusia apeqqutaatinnagu uninngavigisaa. Aalajangersakkami imm. 2-mittaaq takuneqarsinnaavoq, kommunitut inuit kommunit agguataarinerisa avataanni uningaffigisaqartut uninngavigisaattut Ilaqutariinnermut Pisortaqarfik isigineqassasoq.

3.8 Piareersussaataaneq

Piareersimasussaataanermi pineqartoq tassaavoq, inuup nammineerluni sulilernissaminut ilinniagaqarnissaminulluunniit iliuuseqarnera. Tamanna inuup nammineerluni suliffisarsiornermigut kommunillu suliffissatut, sulilersitsiniarneranut atatillugu neqeroorutaanik tigusisarnermigut naammassisinnaavaa, aammataaq imm. 9-mi pisortanit ikiorsiissutinik tunineqarsinnaanermi piumasaqaatit takukkit.

4 INUIT PINEQARTUNUT ILAATINNEQARTUT

Pisortanit ikiorsiissutit pillugit peqqussummi inuit pisortanit ikiorsiissutinik tunineqarnissaminnik qinnuteqaateqartut ikiorsiissutinillu pisareersut pineqartunut ilaa-tinneqarput. Inuit kikkut pisortanit ikiorsiissutinik tunineqarnissaminnik qinnuteqarsinnaaneratt tunineqarsinnaanerallu erseqqissarniarlugu *tassanngaannartumik pissaaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutit* aamma *pilersuinermut akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit* kiisalu *ataasiaannartumik aningaasartuutitut pisortanit ikiorsiissutit* immikkoortissinnaassallugit pisariaqarpoq.

4.1 Tassanngaannartumik pissaaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutit

Inuit Kalaallit Nunaanni najugaqartut (tak. 3.6) tassanngaannartumik pissaaleqilernerminni pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqarnissaminnut periarfissaqarput.

4.2 Pilersuinermut akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit

Pilersuinermut akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik kiisalu ataa-siaannartumik aningaasartuutitut pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqarsinnaassagaanni Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugaqartuunissaq (tak. 3.4) Kalaallillu Nunaanni inuit nalunaarsorneqartarfianni nalunaarsorneqarsimanissaq piumasaqaataavoq.

Aammataaq:

- danskit naalagaaffianni innuttaanissaq (tak. 9.3.1.3),
- danskit naalagaaffianni innuttaasumik katissimallugu aappaqarnissaq kingullermilluunniit katinnermi taamaattumik aappaqalersimanissaq (tak. 9.3.1.4) imaluunniit
- nunanut allanut nunalluunniit tamat akornanni suliniaqatigiiffinnut inunnik danskit naalagaaffianni innuttaanngitsunut Kalaallit Nunaanni najugaqartunut pilersuinermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanut ikiorsiisinnaatitaasunut isumaqatigiissutini pineqartunut ilaatinneqarnissaq piumasaqaatigineqarpoq.

5 PISORTANIT IKIORSIISSUTIT ILUSAAT

5.1 Tassanngaannartumik pissaaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutit

Tassanngaannaq pissaaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutinik ikiorsiissuteqarnermi ikiorsiissutigineqartut naatsorsuutiginnisamik pisariaqartitsilluinnarnermi isigineqarnissaat siunertarineqarpoq. ikiorserneqartup tunngaviulluinnartumik soorlu atisanut nerisassanut assigisaannullu pisariaqartitaasa matussuseqarnissaat tassanngaannaq pissaaleqilernermit pisortanit ikiorsiissuteqarnikkut siunertarineqarpoq. Pisortanit ikiorsiissutit tassanngaannaq pissaaleqilernermi ikiorsiissutigineqartut inunnut pisortanit ikiorsiinermik allatut ikiorserneqarnissamut piumasaqaatinik eqqortitsinngittunut inuuniarnermili pisariaqartunik imminut ilaqtaminullu pissarsisinnaanatik Kalaallit Nunaanniittunut isumannaallisaataapput.

5.2 Pilersuinermit akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit

Pilersuinermit akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit tassaapput pisortanit ikiorsiissutit allat. Tassanngaannartumik pissaaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutinik allaassutaat tassaavoq piffissami sivilisinerusumi ikiorsiissutigineqartarnerat, taak-kuningalu ikiorsiissutinik pissagaanni piumasaqaatit arlaqarnerusut eqqortinneqarnissaat. Pilersuinermit akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiinermi aningaasanik inuuniarnermit atugassanik kiisalu aalajangersimasumik akiligassanut ikiorserneqartup uppersarsinnaasaanut atugassanik naatsorsuisoqarlunilu annertussuuliisoqassaaq.

5.3 Pisuni immikkut ittuni pisortanit ikiorsiissutit

Pisuni immikkut ittuni pisortanit ikiorsiissutit, ikiorsiissutinik tunniussisinnaanermut ammaassipput. Ataasiaannartumik aningaasartuutitut, nuunnermit ilisinernullu aningaasartuutitut ikiorsiissutinik tunniussisoqarsinnaavoq.

6 IKIORSIISSUTEQARNERUP SIVISUSSUSISSAA

6.1 Tassanngaannartumik pissaaleqilernermi ikiorsiissutit

Tassanngaannartumik pissaaleqilernermi ikiorsiissutit qinnuteqartup pissaaleqilersinnaanerani pinaveersartinniarlugu ikiorsiissutigineqassapput. Ikiorsiissutit pissaaleqisoqarnerani ikiorsiissutaassapput taamaattumillu sivisunerusumik atuuttussaasanatik. Ikiorsineq amerlanertigut ataasiaannartumik ikiorsiissutit siviitsuinnermilluunniit ikiorsiissutigineqartartussaallutik.

6.2 Pilersuinnermut akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit

Pilersuinnermut akiligassanullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit aallaavittut piffissamut aalajangersimasumik sivisussusiligaasumut ikiorsiissutigineqartassapput. Ikiorsiissuteqarnikkut pineqartup pisariaqartitaasa allatut iliornikkut aaqqinneqarsinnaanngitsut aaqqiffigineqarnissaannut aqutissiuussisussaapput. Taamaammat pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallit piffissami sivisunerusumi sulinatik pisartagqartinneqarnissaat siunertaanngilaq, pisortanilli ikiorsiissutinik pisartagallip ingerlaqqeriarnissaanut assersuutigalugu nutaamik suliffissaqalernissaanut, sulilersinniarneqarnissaanut, pikkorinnerulersinneqarnissaanut imaluunniit allatigut pisortanit ikiorserneqalernissaanut, soorlu siusinaartumik pensionisiaqalernissaanut aqutissiuusseqataanissaat.

6.3 Pisuni immikkut ittuni pisortanit ikiorsiissutit

Taama ikiorsiissuteqartarneq ataasiaannartumik ikiorsiinertut iluseqartinneqarnissaaq.

7 PINEQARTUT

Aallaavitut kikkulluunniit Kalaallit Nunaanniittut pisortanit ikiorsiissutinik ikiorserneqarsinnaapput, imminnut ilaqttatilluunniit pilersorsinnaanngikkunikkit. Pilersuinernulli akiligasatigulluunniit aalajangersimasutigut pisunilu immikkut ittuni ikiorsiissutit piumasaqaatitaqarput, tassalu ikiorserneqartussap piumasaqaatit allat naammassisimassagai. Taa-maamat pisortanit ikiorsiissuteqartarneq ikiorserneqartunut piumasaqaatitaqarnerat tungaviuvoq, tamakkulu kapitali 9-mi allaaserineqarput.

8 PERIAASEQ

8.1 Qinnuteqaat sumut ingerlatinneqassava

Pisortanit ikiorsiissutit peqqussutaata § 6-a naapertorlugu qinnuteqaat sunik qinnuteqaateqar-neq tunngavigalugu sumut ingerlatinneqassanersoq allassimavoq.

8.1.1 Pilersuinermut, akiligassanut aalajangersimasunut immikkullu ittumik pisortanit ikiorsiissutit

Pilersuinermut. akiligassanut aalajangersimasunut immikkullu ittumik pisortanit ikiorsiis-sutinik qinnuteqarniaraanni qinnuteqaat kommunimi najugaqarfigisami kommunalbesty-relsimut ingerlatinneqassaaq, tak. peqqussummi § 6, imm. 1 (tak. kommuni aalajangersi-masumik najugaqarfigisaaq pillugu imm. 3.5).

Aallavittut kommuni aalajangersimasumik najugarisaaq tassaavoq pisortanit ikiorsiissutit eqqarsaatigalugit aalajangiinissamut pisinnaatitaasoq, pissutsinili immikkut ittuni kom-muni uninngavigisaaq aamma pisortanit ikiorsiissutinut tunngasuni aalajangiisinnaavoq.

8.1.2 Pisariaqavissunik tassanngaannartumik pissaaleqilernerme pisortanit ikiorsiissutit

Pisariaqavissunik tassanngaannartumik pissaaleqilernerme, tak. § 3 pisortanit ikiorsiissu-tinik ikiorserneqarnissaaq qinnuteqaatiginiaraanni, qinnuteqaat kommunimi uninngavigi-sami kommunalbestyrelsimut ingerlatinneqassaaq, tak. § 6, imm. 2 (tak. kommuni unin-gavigisaaq pillugu imm. 3.7).

8.2 Kommuni suliamik suliaqarnera

Isumaginnittoqarfiup aqunneqarnera aqqissuussaanelu pillugit Inatsisartut peqqus-sutaanni nr. 11-mi, novembarip 12-ni 2001-imeersumi § 6, imm. 1-ikkut aalajangersar-neqarpoq, kommunalbestyrelsi kommunip isumaginninnikkut suliaani pissutsinut tama-nut tunngasutigut aalajangiisartuuvoq. Inatsisitigulli allatigut aalajangiisinnaaneq pisor-tanut allanut aalajangiifissaatitaappat, taava kommunalbestyrelsi aalajangiisinnaatitan-ngilaq.

Tamanna imaappoq, kommunalbestyrelsip nammineq aalajangiiffigissavaa kikkut pisor-tanit ikiorsiissutinik qinnuteqarnerme suliaqartinneqassasut. Kommuninulli kajumissaaru-tigineqassaaq, sulianik suliarinnittut susasaqartut tamarmik qanimut suleqatigiissinnis-sat aqqissuutissagaat. Taama aqqiinnikkut suliaq pilertortumik aalajangiiffigineqarsin-naavoq, innutaasorlu ikiorserneqarnissaminik qinnuteqartoq utaqqilussinnartinnagu. As-sersuutigalugu kommunit pisortanit ikiorsiissutinik suliassat siullertut kommuneni ilitser-suisarfinnut paasissutissiisarfinnullu (VIC) inississinnaavai, taama aqqinikkut qinnute-

qaat pisortanit ikiorsiissutit malillugit imaluunniit suliffeqanngikkallarnermi ikiorsiissutit malittarisassat tunngavigalugit suliassaanersoq pilertortumik aalajangiiffiqineqarsinnaassaaq.

Pisortani ikiorserneqartartut aalajangiiniarnermi sapinngisamik annertunerpaamik kommuninit peqataatinneqartarnissaat kaammattuutigineqassaaq. Tamanna pisortanit ikiorsiissutit pillugit malittarisassat nutaat anguniagaannut naapertuutissaaq, innuttaasullu namminneq inuuneqarnerminnut akisussaassuseqarnerannik misigisimanerat ikorfersussallugu. Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallip aalajangiiniarnermi peqataatinneqarnermik misigitinneratigut siunissami imminut ilaquuttaminullu akisussaassuseqarneruler-nermik misigilersinniarneqassaaq.

8.3 Innissiiniarneq

Pisortanit ikiorsiissutit pillugit Inatsisartut peqqussutaanni § 9-kkut kommunalbestyrelsi pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqaateqartoqartillugu qinnuteqartup inissiniarnissaanut pisussaaffiligaavoq, tassa pineqartup pisortanit ikiorsiissutinik, suliffeqanngikkallarnermi ikiorsiissutinik allatulluunniit ikiorsiissuteqarfissatut inissinnissaa siunertaralugu. Sapinngisamik eqqortumik inissinneqarnissaa kommunalbestyrelsip pisussaaffigivaa. Innissiiniarnermut atatillugu siunnersuisussaataitanerup (tak. 8.4) pisussaaffiunera eqqaama- neqarnissaa pingaartuuvoq. Taama siunnersuinerup kingunerisinnaavaa, qinnuteqartoq allatut aaqqiiffiqineqartariaqartoq inissinneqarsimanerminit siullermiit.

8.4 Siunnersuineq

Pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqartoq kinaluunniit ajornartorsiutigisaminit qanoq iliorluni sapinngisamik qaangiiniarnissaannik siunissarlu alimasinnerusoq eqqarsaatigalugu imminut ilaquuttaminiilluunniit pilersuinissamini qanoq iliornissaanik ilitersussallugu kommunalbestyrelsi peqqussummi § 10-mi pisussaaffeqartoq takuneqarsinnaavoq.

8.4.1 Siunnersuinerup siunertaa

Siunnersuinerup siunertaa tassaassaaq, qinnuteqartup kommuni ikiortigalugu aningaasaqarnikkut imminut napatissinnaalernissaa. Qinnuteqartup atugaasa tamarmik siunnersuiner-nermi ilanngunneqarnissaat pingaartuuvoq, matumani inuttut ineriartorneq, assersuutigalugulu imerajuttuunermik katsorsaaeneqarsinnaaneq ilanngullugit. Taamaammat pilersuiner-nermi tunngavissatut amigaatigineqartut kisiisa sammineqannginnissaat pingaaruteqarluinnarpoq.

Siunnersuinerup ataqtigiissumik ingerlannissa iliuousissatullu pilersaarusiornissaa pingaaruteqarluinnartuupput. Taamaaliornikkut pissutsit siunnersuiner-nermi eqqartorneqartut malinnaaffiqineqarsinnaanerisa periarfissaqartinnissaat qulakkeerneqassaaq (tak. 8.5).

8.4.2 Siunnersuinerup imarisaa

Siunnersuineq oqartussanut allanut, soorlu suliffissarsiuussisarfimmut, atonerluisunik katsorsaavinnut, peqqinnissaqarfimmut, inissiaatileqatigiiffimmut assigissaannulluunniit attaveqarfiginnilernissamut ikorfartuisuussaaq. Siunnersuineq ataasiakkaanik oqaloqateqarnertut ataatsimoortunilluunniit oqaloqateqartarnertut ingerlanneqarsinnaavoq. Inatsisitigut tamakkiissumik siunnersuisarnermut tunngasut aalajangersaaffiunngilaq. Kommunillu ataasiakkaarlutik siunnersuisarnissap qanoq pitsaanerpaamik imaqartinneqarnissaa nalilersuiffigissavaat, tassa inatsisitigut siunnersuisarnissamik anguniakkat siunertallu naammassineqarnissaat eqqarsaatigalugu. Siunnersuisarnermili qinnuteqartup nammineq ilaqtutaminullu tunngatillugu ajornartorsiutiminik qaangiiniarnerani iluaqutaassat qulakkeerniarnissaat piumasaqataalluni.

8.4.3 Qinnuteqartoq meeraqarpat siunnersuinissaq

Qinnuteqartoq meeraqarpat, siunnersuinissaq piaarnerpaamik neqeroorutigineqassaaq. Kommunimut saaffiginninnermi siullermili siunnersuinissaq neqeroorutigineqassaaq, pineqartoq maarartaqarpat. Taamaammat ilaqtuariit meerartallit immikkut pisariaqartitsipata, kommunillu siunnersuinermini pisortaniillu ikiorsiissuteqarnissami sillimaffigisariaqagaanik eqqumaffigissallugit pingaaruteqarluinnartuuvoq. Taamaattoqartillugu kommunil ilaqtuariinnik merartalinnik ikiorsiinissaminut periarfissaqareerpoq, kiisalu meeqqat naammaginantumik atugaqartitaanissaat eqqumaffiginiassallugu. Kommunip meeqqat atuigallortinneqartut malugiguniuk, kommunalbestyrelsip meeqqat inuusuttullu atugarsaasigut nakkutillissussatut pisussaaffini nammasiniarlugit sukumiinerusumik misissuisitsineq aallartissava, tak. meeqqanik inuusuttunnillu ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaanni § 4.

8.5 Iliuusissatut pilersaarussiaq

Iliuusissatut pilersaarussiaq assersuut ilanngussami A-miittoq takuuk. Kommunip iliuusissatut pilersaarussiaq assersuutit ilanngussaq aallaavigisinnavaa iluarsaallugu, suliamut atatillugu pitsaanerpaaq anguniarlugu.

Peqqussutip § 11-ani takuneqarsinnaavoq, pisortanit ikiorsiissutinik pilersuinikkut aalajangersimasunillu akiligassanut pisartagallit kommunalbestyrelsi isumasioqatigalugu imminnut tunngasumik iliuusissatut pilersaarussiaqarnissamut pinsinnaatitaapput. § 11, imm. 3-mili takuneqarsinnaavoq, pisortanit ikiorsiissutinik sivisunerpaamik ulluni 14-ini pisrartagaqartussat iliuusissatut pilersaarussiaqarnissamut pinsinnaatitaapput. Pineqartorli ullut 14-nit qaangiuppata sulilu pilersuinikkut akiligassanullullu aalajangersimasunut pisartagaqarnissaminik pisariaqartitsilluni, taava piaartumik iliuusissatut pilersaarussiaqarnissamut pinsinnaatitaapput.

Tassanngaannartumik pissaaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutinik § 6 tunngavigalugu immikkullu ittunut ikiorsiissutinik ikiorserneqarsimasut iliuusissatut pilersaarussiaqarnissamut pinsinnaatitaapput. Kommunilbestyrelsilu pisuni ataasiakkaani tamanal iluatinnartutut naliliiffigiguniuk, taava taamaliortoqarsinnaavoq. Pisortanit ikiorsiissu-

tinik pisartagallit pisariaqartitsinerminni aallaavii tunngavigalugit iliuusissatulli pilersaarusiortarnissaat taakkununnga iluaqutaaginnassaaq.

8.5.1 Iliuusissatut pilersaarusiuunneqarsinnaatitaanermik paasissutissiisussaa-titaaneq

Pisortanit ikiorserneqartartoq qulaani taaneqartutut imminut iliuusissanut pilersaarusiuunneqarnissaaq piunasaqaatigisinnaammagu, pisinnaatitaaffinnik paasissutissiinissamut kommunalestyrelsi pisussaaffeqarpoq, tak. pisortanit ikiorsiissutit tunniunneqartarnerat pillugu, iliuusissatut pilersaarutit, piareersimasussaatitaaneq il.il. pillugit nalunaarummi § 3. Taamaammatt pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallip iliuusissatut pilersarusiortoqarnissaanik qinnuteqarnissaa kommunalbestyrelsip utaqqissanngilaa, ikiorsiissutinilli pisartagaqartooq iliuusissatut pilersaarusiornissamik periarfissaqarmat ilisimatissallugu.

8.5.2 Iliuusissatut pilersaarusiornerup siunertaa

Iliuusissatut pilersaarusiornerup siunertarivaa, ikiorsiissutinik pisartagaqartup siunissami suliffeqarlernissaa suliffimmiitiinnarnissaalu qulakkeerniarlugu suliniuteqarnissaaq, tamanna aqutigalugu inuttut ilaqutariittullu atugai pitsaanerulersinniarlugit. Taamaammatt iliuusissatut pilersaarussiaq tassaassaaq ingerlariaqqinnissami, tassa pisartagallip siunissami atugarissaanerulernissaanut ilitsersuut, tamatumani suliffeqaleqqinnissaaq allatulluunniit pisortanit inuuniarnermigut ikiorsiiffigineqassagaluarpas. Iliuusissatut pilersaarussiaq pineqartumut kommunimulluunniit alloriaqqinnissami suna tulliuunnersooq nalornisoorutissaajunnaarlugu immersorneqassaaq. Iliuusissatut pilersaarusiap ersarissumik sunarpiarlugu tunaartarineraa immersorneqarpat, taava pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalik kommunalbestyrelsilu anguniakkatigut pisussaaffiligaassapput.

8.5.3 Ikiorserneqartartoq suleqatigalugu suliarineqassaaq

Iliuusissanut pilersaarussiaq ikiorserneqartartoq suleqatigalugu suliarineqassaaq, siunnersuineq (tak. 8.4), pineqartup kissaatigisai tunngaviilu kiisalu suliffeqarnermut tunngasuni pisariaqartitat aallaavigalugit. Pisortanit ikiorserneqartartoq pineqartumut iliuusissanut pilersaarusiap ilusilersorneqarnerani namminermi peqataatinneqartariaqarpoq, nammineq inuunerminut akisussaaffiup pitsaanerpaamik tiguneqarnissaa siunertaralugu. Ikiorserneqartartup uummaarissumik peqataaneratigut pineqartup pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik ingerlariaqqinnissamut iliuusissanullu pilersaarusiame siunertap angunissaanut nammineq peqataanermigut uummaarissumik ikiorsiissutitut isiginninnermut taarsiullugu iliuuseqarnani pilersuinermit isiginnilernissaa pinngitsoortinneqassaaq.

8.5.4 Iliuusissatut pilersaarutip imarisai

Iliuusissatut pilersaarummi ikiorsiissutinik pisartagallip nukissat pigisani aallaavigalugit pissutsinik nammineq ilaqtutamilu atugaannik suliffeqaleqqinnermigut suliffeqaannarnermigullu pitsaanerulersitsisinnaanera allaaserineqassaaq.

Tamanna ikiorsiissutinik pisartagaqartup assersuutigalugu nammineerluni atorfinnik inuttassarsiuinerit ujartorlugit iliuuseqarfigisinnaavaa. Tamatuma saniatigut kommune sulilersitsiniarnerit assigisaallu aaqqissuussinnaavai, arlaatigut pisartagaqartup pisinnaasaanut naleqqussarlugit. Aammattaaq pisinnaanngorsaaneq ilinniarfissanilluunniit neqeroorutit aqputigineqarsinnaallutittaaq.

Ikiorsiissutinik pisartagaqartup sulilersinnaaneranut tunngasut ineriartortinnerisa saniatigut, pisariaqarpat iliuusissatut pilersaarusiame aamma pisartagaqartup allatigut ajornartorsiutiminik, assersuutigalugu atornerluinikkut qaangiiniarsinnaanera ilaatinneqassaaq, tassa pisartagaqartup sulisinnaaneranut inuttullu ineriartorneranut attuumassuteqartut.

8.5.4.1 Anguniakkat pivusorsioertut ilaat

Iliuusissatut pilersaarusiaq anguniakkatigut pivusorsioertunik, iliuusissatut pilersaarusiame anguniakkatut siunnerfinnik naammassinnissinnaanissamut aqputissiuussissanik imaqartinneqassaaq. Taamatuttaaq iliuusissatut pilersaarutinik pisartagallip nammassinnissinnaanissa eqqarsaatigalugu periusissat allaaserineqassallutittaaq. Tamanna ima paasisariaqarpoq, anguniakkaat tamarmik immikkut anguneqarsinnaaassasut, kisiannili aamma pingaarnertut periusissat anguniakkallu ataatsimoortumik siunertaqarnertut. Anguniakkat ilaat soorunalimi aqquusaagassaassapput, taamaasilluni pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartoq suliffeqalernermik taassuminngalu tigumminniinnarsinnaanermik misgilersinniarlugu, tamannalu aqputigalugu nammineq inuttut ilaqtutamilu inuuniarnerat pitsanngoriartissinnaallugu.

Anguniakkat pivusorsioertuunissaata kingunerissavaa, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartoq ingerlanerup iluani pisinnaasani sinnerlugu sulilersinneqarnissaminik piumasaqarsinnaannginnera. Piumasarisalli tamatuma anguniakkat pivusorsioertuunissaat illuatungerissavaa, aammalu pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartoq piumaffigineqarsinnaasanani pisinnaasaanut naleqqutinngitsuni sinnerlugilluunniit piumasaqaatitalinnut pikkorissarnernut peqataassasoq.

8.5.4.2 Atornerluinermik ajornartorsiuteqarneq

Atornerluinermik ajornartorsiuteqartoqartillugu pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartoq atornerluisunutut katsorsartinnissanik innersuunneqassaaq, taamatullu siunissami inuunerminik allannguisinnaanissaa pingaarnertut pilersaarusiortulugu sulilersitsiniarnissaq/sulilernissaq siunertarlugu. Atornerluinermik katsorsaanissaq pingaarnertullu inuunermik allannguisinnaanissaq iliuusissatut pilersaarusiame ilaatinneqassapput.

8.5.4.3 Inuttut ineriartorneq

Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartoqinuttut ineriartornermigut kalluarneqarnissani naatsorsuutigisariaqarpaa, tassa sungiusimasai ileqqullu suliffeqalersinnaaneranut tamanna tulluutinnngippat. Inuttut ineriartortitsineq taanna pingaartittuarneqassaaq, iliuusissatullu pilersaarummi ilaatinneqassalluni. Sungiusimasat ileqqullu assigiinngitsuusinnaapput, tamakkulu inuttut ineriartortitsinikkut allannngortinneqarsinnaallutik. Piffissat aalajangersarneqarsimasut isumaqatigiissutit naapeqatigiinnissalluunniit eqqorlugit takkussinnaannginnerit/piumassuseqannginnerit sungiusimasaasinnaapput ileqquliussalluunniit, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallip suliffeqarsinnaaneranut suliffittaarsinnaaneranulluunniit tullutinngitsumik akornusiussinnaasut.

Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallip suliffissaq ilinniagassarluunnit sorleq iluatsittumik ingerlassinnaanerlugu nalornngippagu, aamma tamatumani ineriartortitsineq pisariaqarsinnaavoq. Tamatumani sullissisumik oqaloqatiginnikkut assersuutigalugu sulinermik misiliinissaq, sullivimmik misiliinissaq sulilernissamullu piareersarnerit aqqutigalugit inuttut ineriartortitsineq ingerlanneqarluarsinnaavoq.

8.5.4.4 Pisinnaanngorsaaneq

Pisinnaanngorsaaneq kissaatigineqarpat pisinnaanngorsaaneq sukumiisumik pilersaarusiorneqassaaq, iliuusissatullu pilersaarusiamut ilaanngunneqarluni. Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartoq pisinnaanngorsaaneq tunngasutigut ilisimatinneqassaaq, pineqartup pisinnaasaasa iluaniittunik. Pisinnaanngorsaaneq suliffeqarfiit pisariaqartitaannut naleqquttuussaaq pineqartullu pisinnaanngorsarnerup kinguneranik suliffissaqarniarneranut iluaqutaassalluni. Taamaammat pisinnaanngorsaaneq atorfissaqartitanut tunngasuussaaq, naammassineqarunilu taanna pisinnaanngorsartup imminut ilaguttamiinillu pilersuilersinnaanissaanik periarfissiilluartsuussariaqarluni. Assersuutigalugu suliffisanut suliassaqarfiunngitsunut pisinnaanngorsaasoqarnani.

8.5.4.5 Ilinniartitsineq

Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartoq ilinniartitsineq periarfissanik ilisimatinneqassaaq, taamatullu ilinniartitsinamik qinnuteqarnissamut ilitsersorneqarluni, kiisalu qinnuteqarnissamut piffissaliussanik ilinniarnersiutigullu periarfissanik. Ilitsersuineq qinnuteqarnissamilu piffissarititaasut iliuusissatut pilersaarummut ilanngunneqassapput. Qinnuteqartup pisinnaariigai aallaavigalugit suliffissarsineqarsinnaanngippat, ilinniarnissamut aqqutissamik misissuinnissaq silatusaarnerussaaq. Piffissaq alimasinnerusoq eqqarsaatigalugu ilinniarsimasanik qaffaassanissaq tamatigit imminut akilersinnaavoq, tamannami pitsaaneruseqarsissamut suliffittaarnissamunnaq aqqutissaanngilaq, amerlanertigullu akissarsiarissaarnerunissamut aamma aqqutissalluni. Ilinniagaqarnikkut suliffittaarnissaq anguneqarsinnaappat, tamannalu pitsaaneruseqarsissamut akissarsiaqarnikkut periarfissaalluni, aamma tamanna pisartagalimmut imminut taamatullumi ilaqtutaminut pilersornissaanut pitsaanerussaaq.

8.5.4.6 Sulilersitaaneq

Pisortanit ikiorsiissutit pillugit malittarisassatigut nutaatigut inuit ilatsiinnartut ikiosiifiginis-saat mattunneqarpoq. Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartoq suliffissarsisinaanngip-pat, kommunep pineqartoq sulilersinniarlugu suliffisanullu attaveqartinniarlugu piumaffi-gisinnaavaa. Inatsisitigut sulilersitsiniaanermi qanoq iliuuseqarsinnaaneq killiliiffigine-qanngilaq, sulilersitsiniaanerli soorunalimi aalaavittut pineqartup pisinnaasaanik suliffe-qarfiillu pisariaqartitaannik siunertaqassaaq. Taamaammat pineqartup atugai mianerine-qassapput taamatullu sumiiffimmi suliffeqarfiit pisariaqartitaat tunngavigineqassalluti-taaq. Soorlu allaffimmiutut ilinniarsimasooq arlaannut allaffimmiutut atorfissaqarfiunngit-sumut nuuppat, taava pineqartoq allatut sulilernissaanut piareersarneqarsinnaavoq, ta-matumani piareersarfimmini aalajangersimasumik sulilersinnaanissaa siunertaralugu. Taama pineqartup pisinnaasaanik mianerinninnissaaq uaniippoq, sililersitsiniaanermi aamma pineqartup pisinnaasai soorlu ilinniagaa, pikkorissarsimaneri, misilittagai, timik-kut pisinnaassusia il.il. isiginiarneqassammata.

Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalinnik sulilersitsiniaanermi siunertaqarnissaaq, siuner-tallu taassuma iliuusissatut pilersaarummut ilaatinnissaa pingaaruteqarput.

8.5.4.7 Suliffimmik attassisinnaaneq

Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalinnik suliffinnik attassisinnaanerat killeqartoq paasinarsip-pat, iliuusissatut pilersaarummut ajornartorsiuutinik tamatuminnga qanoq ililluni ani-ngornissaa ilanngullugu malittarisassiuunneqassaaq. Suliffimmik attassisinnaannginneq arlaatigut patsiseqassaaq, assersuutigalugu atonerluinermik inuttulluunniit inerisiman-nginnermik. Kommunalbestyrelsi iliuusissatut pilersaarummi tunngavilinnik anguneqar-sinnaasunillu siunnersuuteqassaaq, tassa pisortatigut ikiorsiissutinik pisartagalinnik siunis-sami pitsaanerumsumik suliffimmik attassiinnalersinnaminut qanoq iliuusissai tunaartaler-lugit.

8.5.4.8 Piginnaanngorsaaqqinneq

Inuit suliffeqarfinni periarfissaat qanoq innersut tassa piginnaanngorsaaqqinnissamut ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 4, maajip 31n i 2001-imeersoq inaa-rutaasumik misissuiffigineri periarfissaavoq, tamatuma aallartinnerani piffisami aalaja-ngersimasumi qulaajaanissaaq. Qulaajaanissap siunertarivaa, pineqatumut toqqamma-vilimmik iliuusissatut pilersaarusiornissaaq. Pineqartoq piffissami tassani piginnaanngor-sakkatut pineqassanngilaq, pisortaniilli ikiorsiissutinik qinnuteqartoqarsinnaalluni.

Qulaajaanermi tulluuttut arlaat allaluunniit peqataaffigissavai:

- sulinermik misiliineq, pisortat namminersortulluunniit suliffeqarfiutaanni
- inuutissarsiorsinnaanikkut piorsaanerit qulaajaanerilluunniit allat, soorlu FSA/FSUA-mik atuartitsinerit, pikkorissartitsinerit, højskolernerit suliffinnut iseriartitsinernik inger-latsinerit.

Piginnaangorsaaqqinnermut periarfissat allat annetunerusut kissaatigigaanni piginnaangorsaaqqinneq pillugu ilitersuut innersuussutigineqassaaq.

8.5.4.9 Ilinniarteqqinneqarneq

Iliuusissatut pilersaarummut ilinniarteqqinneqarnissaq ilanngunneqarnissaa pisariaqarsinnaavoq, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartup pisinnaasaanut naleqquttumik allamik suliffeqalersinnaanera anguneqarsinnaanngippat. Tamatumani ilinniarteqqiinissami pisartagaqartup inuutissarsiutaanut sapinngisaanullu sanailliullugu allarujussuarmut tunngasinnaavoq. Soorunalimi sumiiffimmi suliffeqarfiit pisariaqartitaat aallaavigineqasapput, soorlu tiggaliortumut ilinniarteqqiineq pisariaqassanngimmat, pineqatup suliffigilersinnaasaanik tiggaliorfeqanngippat.

8.5.5 Iliuusissanut pilersaarusiamik nalilersuineq

Kommunalbestyrelsip iliuusissanut pilersaarusiaq malinnaaffigissavaa, iliuusissarlu nalilersoqqillugulu iluarsiiiffigissallugu pisariaqarfiisigut, taamaasilluni pilersuisussaataitanikut aalajangersimasunillu aningaasartuutitigut pisortanit ikiorsiissuteqarsinnaanermi piumasaaqatinut naammassineqarsimanissaat isumaginiarlugu.

Iliuusissatut pilersaarusiortoqarsimatillugu anguniakkallu ilaat ingerlaavartumik anguneqarsimanngippata, iliuusissatut pilersaarut naliliiffigineqassaaq. Iliuusissatut pilersaarutip nalilersuiffiginissaa pisariaqarsinnaavoq, pineqartoq ilinniarnissamut tigusaasimanngippat, napparsimappat, suliffissatigulluunniit annertuumik allannguuteqartoqarpat, tamatumalu malitsigisaanik iliuusissatut pilersaarutip nalilersuiffiginissaa pissusissamisoorsorinarpat. Sullissisup pisortanilluunniit ikiorsiissutinik pisartagallip nalilersuinissaa piumasarisinnaavaa.

Iliuusissatut pilersaarutip ingerlaavartumik malinnaaffigalugu misissornissaani pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalik peqataatinneqartassaaq allakatigulluunniit ilisimatinneqartassalluni. Kommunalbestyrelsip nammineq iliuusissatut pilersaarusiap qanoq malinnaaffigineqarnissaa aalajangiiffigisassavaa, tamatumani pisartagallip qanoq peqataatinneqarnissaa ilanngullugu. Qanoq malinnaanerup ingerlatinnissaa suliap qanoq ittuuneranumut attuumassuteqarluinnarpoq. Iliuusissatut pilersaarutip nalilersuiffiginerani pineqartup peqataatinneqarnissaanut kommunalbestyrelsi pisussaaffiligaanngikkaluartoq, taamaaliorneq isumatusaarnerusussavaoq. Pisartagaqartormi taamaaliornikkut iliuusissatut pilersaarutitut anguniakkatigut annertunerusumik akisussaaffeqartutut misigisimatinneqalisaaq, tassa pineqartoq iliuusissatut pilersaarutip nalilersuiffigineqarnerani ingerlaavartumik peqataatinneqartaruni.

8.5.6 Pisortanit ikiorsiissutinut allanut ikaarsaariarneq

Pineqartoq pisortanit ikiorsiissutinut allanut ikaarsaariartinneqarpat inatsisilluunniit allat naapertorlugit iliuusissatut pilersaarusiorneqasappat, iliuusissatut pilersaarusiaq pigineqartoq nutaamik iliuusissatut pilersaarusiassamut aallaaviussaaq. Tamanna aamma

pissusissamisut isigineqassaaq, pisartagaqartoq pisortanit ikiorsiissutinut allanut nuuppat, assersuutigalugu suliffeqanngikkallarnermi ikiorsiissutinut, tamatumani lu pineqartoq iliuusissatut pilersaarusiorneqarsimalluni. Taamaattoqartillugu iliuusissatut pilersaarusi-aq sananeqareersimasooq aallaavittut atorineqassaaq.

8.5.7 Pisartagalik kommunimit marluk akornanni nuuppoq

Taamatuttaaq ippoq pineqartoq kommunimut allanut nuuppat. Kommunip nuuffigisap kommunimi aggerfigisami iliuusissatut pilersaarusiaasimasooq piniassavaa, ingerlaqqin-nermilu taannalu aallaavigissallugu.

8.6 Pisortat suliaasaataannik suliaqarnermi malittarisassat

Taama suliaqarnermi pisortat suliaasaataannik suliaqarnermi illuatungeriinnik tusarniaa-sarnermut tunngasutigut malittarisassanik ilisimaarinninnissaaq aammattaaq pingaarute-qartuuvoq, tamakkumi kommunalbestyrelsimi aalajangiinnissami naammassineqarsima-sussaammata. Pisortat suliaasaataannik suliaqarnermi malittarisassat tunngaviusut, ma-tumani illuatungeriinnik tusarniaasarnerit il.il. imm. 17-imi ingerlanneqarput.

8.7 Tunngavilimmik nalilersuineq

Kommunalbestyrelsip pisortanit ikiorsiissutinik sulianik suliaqartillugu erseqqissassallugu pingaaruteqartuuvoq, qinnuteqaatit ataasiakkaarlugit tunngavilimmik nalilersuisooqartar-tussaammat. Taamaammat inatsisiliortut kommunalbestyrelsimut nalilersuinissanik tun-niussinerat imaappoq, suliat tamaasa ataasiakkaarlugit nalilersuiffigineqarnissaannik pi-sussaaaffiliineq. Tamannalu ima paasineqassalluni, kommunalbestyrelsip suliaassat sulia-rireqarnissaanni malittarisassiorsinnaasooq, kommunalbestyrelsilli nalilersuinerit qanoq ingerlatissanerai malittarisassiuunneqarsinnaanngillat.

9 PISORTANIT IKIORSIISSUTINIK PISARTAGAQAARNISSAMI PIUMASAQAATIT

9.1 Pisortanit ikiorsiissutit allatigut pissarsiassaqaannginnermi pisinnati-taaffiupput

Peqqussutip § 4, imm. 2-a naapertorlugu pisortanit ikiorsiissutinik suugalanilluunniit pissarsissagaanni piumasaqaataavoq, allatigut pissarsiassaqaannginnissaq. Allatut oqaatigalugu imaappoq, pisortanit ikiorsiissutit aatsaat allatigut pissarsiassaqaanngikkaanni pineqarsinnaapput. Taamaammat pisortanit ikiorsiissutinik pisoqarsinnaanngilaq, asser-suutigalugu kingornussisimagaanni, akissarsiaqaraanni, pensionisisaraanni, piginnaanngorsarnersiuteqaraanni, ilinniartuunersiuteqaraanni, suliffeqaanngikkallarnersiuteqaraanni allatulluunniit isetrítaqaraanni, pisariaqartitatigut matussutaasinnaasunik.

9.2 Tassanngaannartumik pissaaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutit

Tassanngaannartumik pissaaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqassagaanni tunngaviumik piumasaqaataavoq, Kalaallit Nunaanni uninngaviqarnissaq 3 takuuk, kiisalu imminut ilaqtalluunniit inuuniutissaannik pilersorsinnaanngikkaanni.

Taamatuttaaq inooqataanermi napparsimanikkut, erninikkut, suliffissaaleqinikkut, inooqatigiikkunnaarnikkut assigisaatigulluunniit nalaataqarsimagaanni pisartagaqartoqarsinnaavoq, takuuk § 7, kiisalu imminut ilaqtalluunniit inuuniutissaannik akiligassanulluunniit aalajangersimasunut pissaaleqigaanni.

Taamaammat tassanngaannartumik pissaaleqilerni pisortanit ikiorserneqarsinnaanermi piumasaqaatit sukangasuutut isigineqarsinnaanngillat. Tamannalu matuminnga tunngaveqartinneqarpoq, tassanngaannartumik pissaaleqilernermi ikiorserneqartup ilaqutaqarpallu ilaqutaasut pissaqaanngivinniissaat pinaveersarneqassammat.

9.3 Pilersuinermt aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit

9.3.1 Piumasaqaatit nalinginnaasut

Pilersuinermt aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutitigut pineqarsinnaasut tassanngaannaq pissaaleqilernermi ikiorsiissutitigut pineqarsinnaasunut sanilliullutik annertunerujussuupput, tamatumillu pisartaqartup piumasaqaatit allat tassanngaannarlu pissaaleqilernermi ikiorsiissutitigut pissarsiqaarnissami piumasaqaatinut sanilliullugit annertunerungaatsiaqisut naammassisimassavai.

9.3.1.1 Aalajangersimasunik najugaqartuunissaq

Pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarsinnaassagaanni pisunilu immikkut ittuni ikiorsiissutinik pisartagaqarsinnaassagaanni Kalaallit Nunaanni najugaqartuunissaq piumasaqaataavoq (tak. 3.4).

9.3.1.2 Kalaallit Nunaanni inuit allattorsimaffianni nalunaarsimaneq

Taamatuttaaq pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarsinnaassagaanni pisunilu immikkut ittuni ikiorsiissutinik pisartagaqarsinnaassagaanni Kalaallit Nunaanni inuit allattorsimaffianni nalunaarssimanissaq piumasaqaataavoq. Taamaammattamatigut pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik kiisalu pisuni immikkut ittuni ikiorsiissutinik tunniussisoqannginnerani qinnuteqartup/ikiorserneqartartup inuit allattorsimaffianni nalunaarsimanissaa kommunimit nakkutiginnissaa pisariaqartuuvooq.

9.3.1.3 Danskit naalagaaffianni innuttaaneq

Pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqartut danskit naalagaaffianni innuttaanngippata danskiluunniit naalagaaffianni innuttaasumut kattissimanngippata (tak. 9.3.1.3) nunanut allanut nunalluunniit tamalaat akornanni kattuffinnut isumaqatigiissutini pineqartunut ilaanngippata (tak. 9.3.1.5) pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisunilu immikkut ittuni pisortanit ikiorsiissutinik ikiorserneqassappata, danskit naalagaaffianni innuttaassariaqarput. Taaguutip danskit naalagaaffianni innuttaanerup assigaa danskitut innuttaassuseqarneq, pineqartorlu Kalaallit Nunaanni Danmarkimiluunniit inunngorsimasuussaaq, kalaallinik qallunaanilluunniit angajoqqaartoq imaluunniit danskit naalagaaffianni innuttaanngortinneqarsimasooq. Pineqartup naalagaaffimmut qanoq ililluni innuttaanngorsimanera apeqqutaanngilaq, pineqartulli danskit naalagaaffianni ilumut innuttaanera apeqqutaaginnarluni.

9.3.1.4 Danskit naalagaaffianni innuttaasumut katissimaneq kingullermilluunniit katinnermi danskit naalagaaffianni innuttaasumut katissimaneq

Pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqartut danskit naalagaaffianni innuttaanngippata (tak. 9.3.1.3) nunanut allanut nunalluunniit tamalaat akornanni kattuffinnut isumaqatigiissutini pineqartunut ilaanngippata (tak. 9.3.1.5) pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik pisunilu immikkut ittuni ikiorsiissutinik ikiorserneqassappata, danskit naalagaaffianni innuttaasumut katissimasuunissaat kingullermilluunniit katikkamik danskit naalagaaffianni innuttaasumut katissimanissaat piumasaqaataavoq. Danskit naalagaaffianni innuttaasumut katissimaneq kingullermilluunniit katikkaanni danskit naalagaaffianni innuttaasumut katissimaneq pisortanit ikiorsiissutinut atatillugu danskit naalagaaffianni innuttaasutut isigineqaataassaaq.

9.3.1.5 Nunanut allanut nunalluunniit tamalaat akornanni isumaqatigiissutini pineqartunut ilaaneq

Pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqartut danskit naalagaaffianni innuttaanngippata (tak. 9.3.1.3) imaluunniit nunanut allanut nunalluunniit tamalaat akornanni suliniaqatigiiffinnut isumaqatigiissutini pineqartunut ilaanngippata (tak. 9.3.1.5) pilersuinermit aningaasar-

tuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik pisunilu immikkut ittuni ikiorsiis-
sutinik ikiorserneqarsinnaassappata, pineqartut nunanut allanut nunalluunniit tamalaat
akornanni isumaqatigiissutini inunnik danskit naalagaaffianni innuttaasuunngitsunik Ka-
laallit Nunaanniinnermi pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisor-
tanit ikiorsiissutinik ingerlaavartumik pisinnaatitsisuni ilaanissaat piumasaqaataavoq.
Taama isumaqatigiissutitut pineqartunut ilaasutut Nordisk Konvention om Social Sikring
assersuutitut taaneqarsinnaavoq, pisuni aalajangersimasuni nunani avannarlerni innut-
taasunut, tassalu Danmarkip, Norgep, Sverige, Finlandip, Islandip, Savalimmiut Kalaal-
lillu Nunaatalu killeqarfii akimorlugit isumaginninnermi pisartakkanik pisinnaatitsisoq.

9.3.2 Piumasaqaatit allat

Pilersuisuunermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut aningaasartuutinullu ataa-
siakkaanut pisortanit ikiorsiitutinik pisinnaassagaanni, *tassanngaannartumik pissaaleqi-
lerner*, *inooqatigiinnermi pisoqarnera* aamma *pilersuisuunermut aningaasartuutinullu
aalajangersimasunut pisariaqartitanik pissarsinissamut periarfissaqanginnermi* pine-
qartup matuma ataani piumasaqaatit pingasut aamma nammassisimasariaqarpai.

9.3.2.1 Tassanngaannartumik pissaaleqilerneq

Pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ataasiaannartumillu aningaa-
sartuutitut pisortanit ikiorsiissutit tassanngaannartumik pissaaleqilernermi ikiorsiissutigi-
neqassapput, pineqartoq imminut ilaquttanilu pilersorsinnaangippagit. Pissaaleqilerne-
rup tassanngaannartuunera ima paasineqassaaq, pissaaleqilerneq atuutilersimassaa-
soq, siunissamilu taamaaginnarallartussatullu ilimagineqartoq. Taamaamat siunissami
pissaaleqinerup pilersinnaanera ilimagiinnarlugu ikiorsiissutinik tunniussisoqarsinnaan-
ngilaq.

9.3.2.2 Inuiaqatigiinni akuunermi pisimasoq

Pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ataasiaannartumilluunniit ani-
ngaasartuutitut ikiorsiissutinik pisinnaassagaanni pineqartup inuiaqataaniikkut pisimasu-
mik nalaataqarsimanissaa ilaatigut piumasaqaataavoq. Pineqartoq inuiaqatigiinnut akuu-
nermini nalaataqarsimaneraniq naliliinnermi pineqartup inuunerani atugarisasigut allan-
guuteqarsimanissaa tamatumalu kinguneraniq imminut ilaqutaqarunilu ilaqtutaminik pi-
lersuisinnaajunnaarsimasnissaa aallavigineqassaaq.

Ikiorsiissutinik tunniussisoqarsinnaanersoq naliliiffiginarlugu, kommunalbestyrelsip qin-
nuteqartup atugai tamakkiissumik naliliiffigissavai. Inuiaqataaniikkut pisimasup pineqar-
tup imminut ilaqtutaminillu pilersuineranut pisariaqartunik pissarsinnaajunnaarneraniq
sunniuteqarnerat tamatumani aalajangiisuuvoq. Tamatumani qinnuteqartup imminut ila-
qutariillu pilersorneqarnerannut aningaasartuutaanillu aalajangersimasunik pisariaqartu-
nik akiliisinnaassuseqanginnerata piumasaaataanera aamma isiginiassallugu pingaa-
ruteqarpoq (tak. 9.1).

Qinnuteqartup imminut ilaqtutaminillu pilersuineraniq pissutsit ajornerulersitinngitsut, iki-
orsiissuteqarnisamat tunngavissuussannigillat. Assersuutigalugu akissarsiat piginnar-

lugit napparsimasimasoq, pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pi-sortanit ikiorsiissutinik pisinnaatitaangilaq, napparsimanermimi pineqartup imminut pilersornissaa allannguuteqassanngimmat.

Tassanngaannaq allannguutit allannguutillu siumut naatsorsutigineqarsinnaasut pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaatitaaffiliisinnaapput.

Pingaaruteqarportaaq maluginiassallugu, pisortanit ikiorsiissutitigut malittarisassat nu-taat imaammata, pineqartup isertitamigut nammineerluni aqutsisinnaannginnera pine-qanngimmat, inuiaqatigiinnimi akuunermi pissutsit tunngaviusussaammat.

9.3.2.3 Pisariaqartunik pissarsinissamut periarfissaqannginneq

Qinnuteqartup pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisariaqartunik pissarsisinnaannginnissamik piumasaqaat, pineqartup aningaasaqarnikkut pisinnaassu-seqarneranut tunngavoq. Taama piumasaqaateqarnikkut pisortanit ikiorsiissutaasinna-sut allat salliutinneqarput (9.1). Taamaattumik pisartagaqartoq pineqartoq allatigut ikior-neqaruni namminerluunniit aningaasaateqaruni pilersuinermit aningaasartuutinullu aa-lajangersimasunut atugassatnaammattunik, taava pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik pisunilu immikkut ittuni ikiorsiissutinik tun-niussisoqarsinnaanngilaq.

9.3.3 Suliffeqannginneq piareersimasussaanerlu

Peqqussutip § 8, imm. 1-a naapertorlugu pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajanger-simasunut aningaasartuutinullu ataasiakkaanut pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaassa-gaanni qinnuteqartup suliffeqanngitsuunissaa, suliffeqalernissamut naammaginartumik neqeroorfigineqarsimannginnissaa sulilernissamullu periarfissaminik uummaarissumik atorluaaniartuunissaa piumasaqaataapput. Piumasaqaat taanna nalunaarummi suliler-nissamut piareersimasuunissatut erseqqinnerusumik itisilerlugu piumasaqaatigineqar-poq. Pisortanit ikiorsiissutinik pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ataasiakkaanullu pisinnaassagaanni sulilernissamut piareersimasuunissaq pingaarner-paatut piumasaqaataavoq, peqqussummili § 8, imm. 1-imi immikkut periarfissat pingasut taaneqarput, tassa sulilernissamut piareersimasusstaatitaanissaq naammassinngikkalu-arlugu pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaatitaaffiusut. Sulilernissamut periareersimanngik-kaluarluni pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut aningaasartuutinullu ataasiakkaanut pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaassagaanni *sulisinnaanngitsut (9.3.3.2), napparsimasut (9.3.3.3) ernisimanermulluunnit atatillugu sulinngifeqarnissaq* piumasaqaataapput.

Sulilernissamut piareersimasusstaatitaaneq sulinermut periarfissanik atorluaaniarneq pil-lugu immikkoortumi 10-mi allaaserineqarpoq.

9.3.4 Pissutsit piareersimasussaanermik piumasaqaatitaqanngitsut

Pilersuinernullu aningaasartuutinut aalajangersimasunut aningaasartuutinullu ataasiak-kaanut pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaassagaanni pissutsit aalajangersimasut pissuti-

galugit piareersimasussaataaneq piumasaqaataangilaq. Matuma kingulliini pingasuni pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut aningaasartuutinullu pissutsit pingasut piareersimasussaannermik piumasaqqatitaqarfiunngitsut eqqartorneqarput.

9.3.4.1 Sulisinnaangitsutut naliliiffigineqarneq

Inuk sulisinnaangitsutut aalajangiiffigineqarsimappat, tak. peqqussutip § 8, imm. 1, nr, 2 pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ataasiakkaanullu pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaanissaani pineqatoq suliffimmik tigusinissamut piareersimassussaataasariaqanngilaq.

Nalunaarummi § 9-p oqaasertalerneqarnerata kinguneranik sulisinnaangitsutut aalajangiisnaatitaaneq allanut ingerlateqqinneqarsinnaangilaq. Tamanna ima paasineqassaaq, ingerlatsivik sulisinnaangitsutut aalajangiisnaatitaanngilaq, taamalu aalajangiinissaq kommunalbestyrelsip ataatsimiinnermini aalajangiiffigissaavaa. Ingerlatseqqisnaanginnermik allajangiussineq eqqunneqarpoq, aatsaat immikkut illuinnartoqarnerani qanoq iliuuseqanngikkaluarluni pisortanit ikiorsiissutinik pisoqarsinnaassammat, tassalu sulisinnaangikkaanni. Aalajangiinissap kommunalbestyrelsimut isumagissanngortinneratigut, aalajangiinissap pingaaruteqassusia ersarissarniarneqarpoq, qaffasissumi isumagissanngorlugu.

Sulisinnaangitsutut aalajangiineq pisinnaavoq, inuup peqqissusitsimigut naleqqussarniarnermullu ajornartorsiuteqarnera aalaavigalugit, tassa inuk nalinginnaasumik suliffeqarimmik tigusinnaangippat. Inuk suliffimmut naleqqussarniarnermik ajornartorsiuteqarneq tassaavoq, inuk suliffimmi malittarissasatigut ajornakusoortitsisoq, assersuutigalugu uulut tamaasa inortuinani takkuttarnissamik aalakuuunginnissamillu piumasaqaatigut. Peqqissutsimut tunngatitat ima paasineqassapput, assersuutigalugu imerajuttuuneq allanilluunniit atornerluineq, napparsimanertut taaneqarsinnaangitsut, sulisulli suliamik nakkutiginnissinnaanginneranut pissutaasut.

Sulisinnaanginnermik aalajangiinnermut atatillugu kommunep eqqarsaatigilluassavaa, siunissaq alimasinnersusoq eqqarsaatigalugu pissutsit qanoq ililluni anigorneqassanersut. Pisortaniimmik ikiorsiissutit oqaatigineqareersutut iliuuseqanngivissunut pisartagaritinneqarsinnaangillat, taamaammallu kommune pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalimmut piumasaqaateqartariaqarpoq. Tamanna aamma atuuppoq, sulisinnaangitsutut ikiorsiisuteqarfigisanut. Inuit sulisinnaangitsutut aalajangiiffigisat, iluaqutigisaminnik pikkorissarnernut ilaatinneqarsinnaapput, soorlu imminnut ikiornerulersinniarlugit. Taakkununga pingaaruteqartuuvoq, iliuusissatut pilersaarusiap ersarissuunissaa piviusunngortinneqarsinnaassalluni, pineqartoq qanoq ingerlaqqeriassanersoq immaqalu siunissami sulilersinnaassanersoq.

Inuit sulisinnaangitsutut aalajangiiffigineqarsimasut, qaammatit pingasukkaarlugit kommunemut oqaloqatiginnikkiartortassapput. Tamatumani ingerlaavartumik isummerfigineqartassaaq, pineqartoq pikkorissarnernut allatigulluunniit peqataassanersoq, taamaasilluni pineqartup suliffeqarnermut utersarsinnaanissaa pitsanngorsarniarlugu. Taamatut-

taq ingerlaavartumik nalilersuiffigineqartassaaq, pineqartoq allatigut ikiorsiissffigineqalis-sanersaq. Inuk sivilisunerusumik sulisinnaannginneq pissutigalugu pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarsimappat, taava pissusissamisussaaq eqqarsaatigissallugu, pineqartoq pisortanit pilersuinikkut aalajangersimasunullu aningaasartuutitut ikiorsiissutinik pisunilu immikkullu ittuni pisartagaqarnerminut taarsiullugu siusinaartumik pensioneqalernissaa eqqornerussannginneraq.

9.3.4.2 Napparsimaneq

Pilersuinermit aningaasartuutitullu aalajangersimasunut pisunilu immikkut ittuni aningaasartuutitut ataasiakkaanut pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqartut pisartagaqartullu tak. peqqussummi § 8, imm. 1 napparsimagunik suliainnilluunniit ingerlatsiinnarunik peqqiilliulernissaat ilimanaateqarpat aamma piareersimasussaatitaanngillat.

Nappaatit assigiinngitsorpassuupput, tassa nalinginnaasumik nuallunnermit nappatitut ilungersunartunut sivilisuumillu atuuttunut, taamaakkaluarli pineqartoq allatigut assersuutigalugu siusinaartumik pensioneqarnikkut ikiorsiiffiginissaanut tunngavissaqarani. Napparsimanerli tunngaviginiarneqarsinnaavoq, tassa sulineq ingerlatiinnarneqarpat peqqis-sutsip ajorseriarsinnaanera ilimagineqarpat. Assersuutigalugu nutserisartooq qiterluler-paat, tamannalu nukersorluni sulinermit ajorseriartiinnarsinnaavaa, tassa qiterminik nukkiortitsinermigut.

Kommunip qinnuteqartut pisartagaqartullu napparsimanerminnut uppersaammik tun-niusseqqullugit piumasaqarsinnaavaa. tak. nalunaarutip § 11, imm. 1-a. Nakorsap allagarsiinera uppersaattit atorneqassaaq, tassa pineqartoq ilumut taama allanilluunniit suliaqarsinnaanngitsoq uppersarneqassammat. Uppersaammut atatillugu aningaasartuuteqartoqassappat tamanna kommunip akilissavaa. Tamanna tunngavigalugu qinnuteqartoq/pisartagalik piareersimasussaatitaannginnissaminut napparsimanini tunngavilersuutiginiarpagu aningaasartuuteqartinneqarsinnaanngilaq.

9.3.4.3 Erninermit sulinngiffeqarneq

Inuk erninermit atatillugu sulinngiffeqarsinnaatitaanermut pisinnaatitaaguni, pineqartoq pilersuinermit aningaasartuutitullu aalajangersimasunut ataasiakkaanullu pisortanit ikiorsiissutinik pisartaqarniaruni piareersimasussaatitaassanngillaq. Inuit erninermit atatillugu sulinngiffeqartut amerlanersaat erninermit atatillugu sulinngiffeqartarneq il.il. pillugit aamma naartunermut, erninermit meeravissiartaarnermullu atatillugu ullormusiat pillugit Inatsisartut peqqussutaanni malittarisasatigut pisinnaatitaaffeqarput. Inuilli pilersuinermit aningaasartuutitullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartut erninermit atatillugu sulinngiffeqartarneq il.il. pillugit aamma naartunermut, erninermit meeravissiartaarnermullu atatillugu ullormusiat pillugit Inatsisartut peqqussutaanni malittarisasatigut pisinnaatitaanngillat, pisortanilli pilersuinermit aningaasartuutitullu aalajangersimasunut ataasiakkaanullu peqqussut naapertorlugu ikiorsiissutinik pisartagaqaan-narsinnaallutik. Inuk erninermit atatillugu sulinngiffeqartoq piffissami erninermit atatillugu sulinngiffeqarfigisami nalaani sulisinnaanngitsutut naatsorsuutigineqassaaq, erni-

nermut atatillugu sulingiffeqartarnek pillugu malittarisassat tamatigut atuuttut tunngavigalugit.

9.4 Pisuni immikkut ittuni pisortanit ikiorsiissutit

Pisuni immikkut ittuni pisortanit ikiorsiissutitigut piumasaqaatit assigiinngissuseqarput. Pisuni immikkut ittuni ikiorsiissutit ataasiakkaat naapertorlugit immikkut piumasaqaatitaqarput ikiorsiissutinik pisartagaqalinnginnermi naammassineqartussanik. Piumasaqaatit taakku immikkut ittut matuma ataani atuuffiunut atatillugit eqqartorneqassapput.

9.4.1 Ataasiaannartumik aningaasartuutit

Ataasiaannartumik aningaasartuutitut pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaassagaanni tak. peqqussummi § 8, imm. 1 pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaassagaanni piumasaqaatit naammassineqarsimassapput. Taakku saniatigut ataasiaannartumik aningaasartuutitut pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaassagaanni piumasaqaatit arlallit naammassineqarsimassallutik. Piumasaqaatit allat matuma ataani eqqartorneqarput.

9.4.1.1 Naammaginantumik tunngavissaqarneq

Oqaatsip "naammaginantumik tunngavissaqarneq" qanorpiaq nassuiarneqarnissaa, pisunut ataasiakkaanut attuumassuteqarpoq. Amerlanertigut nalinginnarmik atortorissarutitut tapiissutitut akiliutissagajuttarput, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartup ilaقتااسalu ulluinnarni inuunermi atorfissaqartitaannut. Tamatumani ilaqtariit tassangaannartumik kissarsuut nerisassiornisaminnut amigaatigilersinnaavaat, tamannalu tunngavilersuutissatut pingaaruteqartuulluni.

9.4.1.2 Aningaasartuutinik nammineq isumaginninnissaq

Ataasiaannartumik aningaasartuutit akilerneqarnissaannut ikiorsiissutinik tunniussisoqassappattaq piumasaqaataavoq, pisortanit ikiorsiissutinik pisartaq katissimasamappat, tak. § 2, naligalugulluunniit inooqateqarpat, tak. § 13, imm. 6 aningaasartuutitut matussutaasinnaasunik aningaasaateqassanngitsoq. § 19, imm. 2-mi tunngaviliussa, tassa pigisat nalillit ilaasa isiginiarneqannginnissaat, ataasiaannartumik aningaasartuutitut ikiorsiissuteqarnissamik akuersissuteqarnermut atatillugu atuutinngilaq. Tamannalu ima paasineqassaaq, ilaqtariit ataasiaannartunik aningaasartuutitigut ikorsiiffigineqasagunik aningaasaateqanngilluinnassasut.

9.4.1.3 Natsorsuutigineqarsimanngitsut

Qinnuteqarnerup nalaani aningaasartuutissatut naatsorsuutigineqareersinnaasunut taamaallaat ikiorsiissuteqartoqarsinnaavoq, pineqartup ilaqtariilluunniit inuuniarnerannut taama aningaasartuuteqarnissaq pinngitsoorneqarsinnaanngippat. Taamaammat tunngaviliisumik isuma, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartup inuunini nammineq akisussaaffigissagaa atuutuvoq, tamannalu ima paasineqassalluni, sapinngisamik aningaasartuutissanut ileqqartoqassasoq.

Qaqutiguinnaq ataasiaannartumik aningaasartuutitut naatsorsuutigineqarsinnaasutigut naammaginartumik tunngavilinnut ikiorsiissutinik tunniussisinnaaneq periarfissaqarpoq, tassa pisortanit ikiorsiissutinik pisartuq ileqqaarnissaminut periarfissaqarsimatinnagu. Nalinginnaasumilli ataasiaannartumik aningaasartuutitigut ikiorsiissuteqaroqarsinnaavoq, tassa pineqartup aningaasartuutimi ingerlaavartut saniatigut taama aningaasartuuteqarnissani naatsorsuutigisinnaasimangippagu taamaasillunilu ileqqaaruteqarfigisinnaasimanagu.

9.4.1.4 Akiitsut

Pineqartup akiitsuinut ataasiaannartumik ikiorsiissutitigut matussusiinnaaneq immikkorluinnaq pisoqartilluguinnaq pisinnaasoq, pingaarnertut malittarisassaavoq. Kommunalbestyrelsi akiitsunut tapiissuteqarsinnaanissaanut assersuut tassaasinnaavoq, ineqarnermut akiitsoqarneq, tassa ilaqutariit meerartallit allamik inissiffissaqaratik iniminnit anisitassanngornerat.

9.4.1.5 Qanigisatut ilaqqat napparsimarulunneranni, toqkkut qimagunnerani ilisaanerannilu angalanermut aningaasartuutit

Qanigisatut ilaqqat napparsimarulunneranni, aamma/imaluunniit toqkkut qimagunnerani ilisaanerannilu angalanernut aningaasartuutitut pisortanit ikiorsiissutinik peqqussut tunngavigalugu ikiorsiissutinik kommunalbestyrelsi tunniussisinnaavoq. Qanigisatut ilaqqat ima paasineqassapput angajoqqaat, katissimallugu aappaq tassungalu naligititassut, meerarisat qatanngutillu, tamatumanili katissimalluguli aapparissap tassungalu naligititap ilaqqat pineqanngillat.

Angalanermut aningaasartuutitut ikiorsiissutinik qinnuteqaat nakorsap oqaaseqaataanik sapinngisamik ilaqartinneqartassaaq, tamatumuunalu takuneqarsinnaassalluni nappaat ima nalorninartigisoq, allaat ilaqqat najuuttariaqarnissaat pisariaqartinneqarluni. Aallannginnermi nakorsap oqaaseqaataa tunniunneqanngippat, kommunimut najugarivitamut uternerup kingornatigut piaarnerpaamik takutinneqassasoq, kommunalbestyrelsi piumasarisinnaavaa. Pisut ataasiakkaat tunngavigalugit kommunalbestyrelsi naliliinermini aalajangiiffigissavaa, nakorsap oqaaseqaataa pisariaqarnerisoq. Kommunalbestyrelsi qinnuteqartumiit nakorsap oqaaseqaataanik pisariaqarnini kissaatiguniuk, taava kommunalbestyrelsi taassuma piniarnera akilissavaa.

Taamaallaat akikinnerpaamik angalanermut aningaasartuutit pisortanit ikiorsiissutitut akilerneqarsinnaapput.

9.4.2 Nuunnermut ikiorsiissutit

Kommunalbestyrelsi kommunip iluani kommunimullu allamut nuunnermut ikiorsiissuteqarnissaminut periarfissaqarpoq. Assersuutigalugu kommunalbestyrelsi pequtit angalaneritut kiisalu qinnuteqartup ilaqqataasullu angalaneritut ikiorsiissuteqarsinnaavoq. Taamali nuunnermut ikiorsiissuteqarnissamik aalajangiinnginnermi naammassimasassanik kommunalbestyrelsimut immikkut piunnaasaqatitaqarluni.

9.4.2.1 Piumasaqaatit nalinginnaasut

Nuunermut ikiorsiissutinik pisoqarsinnaanerani § 4-mi, imm. 1-mi piumasaqaatit naammassineqarsimassapput. Taamaammat § 7-imi § 8-milu piumasaqaatit naammassisimanissaat maluginiassallugu pingaaruteqartuuvoq. Taamaasilluni Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugaqartuussaaq inuillu allattorsimaffianni nalunaarsorneqarsimassalluni. Tamatuma saniatigut danskit naalagaaffianni innuttaasuussaaq, taamatut innuttaasumut katissimassalluni kingullermilluunniit katinnermi taamatut innuttaasumut katissimassalluni imaluunniit nunanut allanut nunalluunniit tamalaat akornanni suliniaqatigiifinnilluunniit isumaqatigiissutit aqputigalugit inutut danskisut innutaanngikkaluarluni Kalaallit Nunaanniinnermi ingerlaavartumik pisortanit pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ikiorsiissutinik pisinnaatitaafiligaalluni. Piumasaqataasut nalinginnaasut erseqinnerusumik paaserusukkukit immikkoortoq 9.3.1 atuaruk.

9.4.2.2 Ineqarnermi inuussutissarsiornermilu atukkat pitsaanerusut

Nuunermut pisortanit ikiorsiissutinik tunniussissagaanni, qinnuteqartup ilaqutaasalu najugaqarnerat inuussutissaqarniarnerallu pitsanngoriaateqassasut piumasaqaataavoq. Qinnuteqartup atugarisai ataatsimut isiginiarneqassapput, taamalu iliuuseqarnissap pitsanngoriartitsisuunissaa piumasaqaataalluni, matumani pineqartup siunissami ineqarnermut akiliutissap isumagisinnaanissaanut periarfissaqarnissaa eqqarsaatigaluguttaaq. Najukkamut akikinnerusumut nuunneq immi atugassarititaasutigut pitsanngoriartitsisuunngilaq, ataatsimulli naliliiniarnermi pingaaruteqartuulluni. Inuutissarsiornerup tungaatigut pitsanngoriartitsinissamut qinnuteqartup suliffissaqartinneqarnissaa tunngaviliisuussaaq, suliffigiligassaalu utaqqisaajunani ataavartuussariaqarluni.

Nuunnermi ineqarnikkut inuussutissarsiornikkullu atukkat pitsanngoriaateqarnissaat eqqumaffigissallugu pingaaruteqarpoq.

9.4.2.3 Aningaasartuutinik nammineq isumaginninnissaq

Nuunermut ikiorsiissutinik tunniussisoqarsinnaappat pisortanit ikiorsiissutinik tunineqartup katissimasaminillu aappaqarpat imaluunniit naligisatut inooqateqarpat taassuma aningaasartuutitut matussutaasinnaasunik aningaasanik pigisaqannginnissaat piumasaqaataavoq.

9.4.2.4 Kommunimit nuuffiusussamiit akuersissuteqarneq

Kommunalbestyrelsip kommunimut allamut nuunniartumut ikiorsiissuteqarniaruni kommunu nuuffiususaaq nuutsitinissamut akuersissummik qinnuteqarfigissavaa. Kommunalbestyrelsili nuunnissamut akuersissummik qinnuteqanngikkaluarluni ikiorsiissuteqarsinnaavoq, taamaaliorunilli ukiuni marlunni pisortanit ikiorsiissuteqartoqassatillugu akiliissusaatitaassalluni. Nuutsitinissami kommunimit nuuffiusussamit akuersissut kommunit akunnerminni akiliiffigeqatigiittarnissat piosussaaffiit pillugit inatsisartut peqqussutaat naapertorlugu qinnutigineqassaaq.

9.4.2.5 Angerlamut angalanermut ikiorsiissutit

Kalaallit Nunaanni najugaliunngitsoq angerlamut angalaneranut ikiorsiissutinik tunnius-
sisoqarsinnaanera aalajangersakkakkut periarfissaqalersinneqarpoq. Pineqartup anga-
lanissaminut akissaqannginnera allatigullu aamma periarfissaqannginnissaa piumasa-
qaataapput.

Taamaallaat angalanermi bilitsimut ikiorsiissuteqarnissaq pineqarpoq.

Angerlarluni angalanissamut ikiorsiissuteqartoqassappat peqqussutip § 3-ani (tak. Imm.
9.2) piumasaqaatit naammassineqarsimanissaat taamaallaat piumasaqaataassapput.

Tamaammat pineqartoq taamaallaat Kalaallit Nunaanni uninngasuussaaq tassannga-
nartumillu imminut inuussutissaqarniarnikkut ilaqtamiluunniit inuussutissaqartinniarneri-
sigut ajornartorsiuteqarluni.

9.4.3 Ilisinermi aningaasartuutit

Piumasaqaatit arlallit naammassineqarsimappata ilisinermi naapertuuttunik aningaasar-
tuutinut ikiorsiissuteqartoqarsinnaavoq.

9.4.3.1 Piumasaqaatit nalinginnaasut

Toqkkut qimaguttup peqqussutip § 4-raani, imm. 1-mi piumasaqaataasut naammassi-
simappagit ilisinermi ikiorsiissutinik tunniussisoqarsinnaavoq. Taamaammat maluginias-
sallugu pingaaruteqartuuvoq, § 7-imi § 8-milu piumasaqaatitat naammassineqarsimanis-
saat piumasaqaataangimmata. Taamaasilluni najugaqartuusariaqarpoq, taamatullu
inuit allattorsimaffianni nalunaarsugaasimasariaqarluni. Taakku saniatigut danskit naa-
lagaaffianni innutaasimasariaqarpoq, taamatulluunniit innuttaasumut katissimalluni ki-
ngullermilluunniit katikkami katissimassalluni imaluunniit nunanut allanut nunalluunniit
tamalaat akornanni isumaqatigiissutini inunnik danskit naalagaaffianni innuttaasuunngit-
sunik Kalaallit Nunaanniinnermi pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasu-
nut pisortanit ikiorsiissutinik ingerlaavartumik pisinnaatitsisuni ilaanissaat piumasaqaa-
taavoq. Piumasaqaataasut nalinginnaasut erseqqinnerusumik paaserusukkukkit immik-
koortoq 9.3.1 atuaruk.

9.4.3.2 Toqkkut qimaguttup pigisat qimataasa ilisinermit aningaasartuutinut ma- tusissutigineqarnerat

Ilisinermi aningaasartuutitigut aatsaat ikiorsiissuteqatoqarsinnaavoq, toqkkut qimagut-
tup pigisassa tamanna matussusersinaangippassuk. Tamanna ima paasineqassaaq,
toqkkut qimaguttoq nalilinnik pigisaqaruni taakku aningaasartuutinut matusissutaasin-
naassanngitsut. Qimatat nalilersorneqarneri suli naammassineqanngitsut pisortanit ikior-
siissuteqartoqarsimappat, taakku aallaavittut utertinneqartussaapput, tassa paasinarsis-
sagalarpat toqkkut pigisat qimatat aningaasartuutinik matussusiisnaasut.

9.4.3.3 Aningaasartuutit naapertuuttut

Siunnersuutip ilisinermi aningaasartuutit naapertuuttut tunngavigalugit ikiorsiissuteqar-
sinnaaneq periarfissippaa. Aningaasartuutit naapertuuttut tassaassapput akisunngitsu-
mik ilisinermi aningaasartuutit. Illeffimmut, ujarattamut, naasortanut assigisaannullu toq-
qaannartumik ilisinermit attuumassuteqartunut ikiorsiissuteqartoqarsinnaavoq.

9.4.3.4 Illerfinnik illoqarfigisamut angallassineq

(§ 23:) Aalajangersagaq periarfissiivoq kommunalbestyrelsip toqusup illerfianik najukkamit toqusup toquffigisaanit najugaqarfittut angerlarsimaffigisaanut illerfiup angallanneranut ikiuunnissaminut.

Oqaaseqatigiit "inuk Kalaallit Nunaanni toqusimappat" illerfiit angallanneqarsinnaanerataamaallaat pisortat ikiorsiinerisigut pisinnaasoq, inuk pineqartoq Kalaallit Nunaanni toqusimappat. Illerfimmik angallassinissamut tunngatillugu pisortat ikiorsiissarnerannut killiliinerussangilaq, inuttaasoq maani najugaqartoq Kalaallit Nunaata avataani assersuutigalugu nakorsartinnerminut atatillugu Rigshospitalimi imaluunniit ilinniarnermi nalaani imaluunniit nunatta avataani feriarnermut atatillugu toqusimappat.

Aalajangersagaq atorineqassaaq ilaqutaasut aningaasartuutitut matussutissiinissaminut allamik periarfissaqanngippata, matumani, aningaasartuutit pigisanit matussuserneqarsinnaanngippata. "Ilagisariit"-ni pineqarput qaniginerpaasatut ilaqqutat, soorlu aapparisaq/ aalajangersimasumik inooqatigisaq, qitornat, qatanngutit aamma angajoqqaat.

Aalajangersagaq manna malillugu pisortanit ikiorsiissutit pillugit malittarisassat malillugit inunnut pisortanit ikiorsiissutit pisartagaqarsinnaasunut tunngatinneqarpoq, taamalu soorlu innuttaasut Kalaallit Nunaata avataani najugaqartut pineqanngillat.

Illerfiup angallanneranut aningaasartuutaajumaartussat kommunimit aalajangeruminaatsinneqarpata, kommunalbestyrelse ikiorsiissutitut siumoortumik akiliutissamik tunniussisinnaavoq. Aningaasanik tiguisup tiguisnermi atsiornermigut uppersarsassavaa, ikiorsiissutit utertinneqarsinnaanera. Pigisat nalingisa nalunaarsorneqarnerat naammassineqareerpat aningaasartuutit aaqqiivigineqassapput.

9.4.4 Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu napparsimmavimmi uninngasunut kaasarfimmiussat

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu napparsimmavimmi uninngasut kaasarfimmiussaannut pisortanit ikiorsiissuteqartoqarsinnaavoq. Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu napparsimmavimmi uninngasunut kaasarfimmiussatigut pisortanit ikiorsiissuteqartoqannginnerani naammassineqarsimasussanik piumasaqaateqarpoq.

9.4.4.1 Piumasaqaatit nalinginnaasut

Pisortanit kaasarfimmiussatigut ikiorsiissutit pissarsisinnaanissami nalinginnaasumik piumasaqaatit naammassineqarsimassapput pineqartorlu 18-inik ukioqalereersimassalunii. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni Danmark-imiluunniit napparsimmavimmi uninngasuunissaq piumasaqaataalluni.

Napparsimasut 18-it inorlugit ukiullit kaasarfimmioqartinneqarsinnaapput, taakkuli piler-suisup najugaqarfiani isumaginninnikkut ataatsimiititaliamit akuersissutaareersimassal-

lutik. Taamatutaaq 18-it inorlugit ukiullit pilersuisunngorsimasut, 18-it sinnerlugit ukiulittuulæli kaasarfimmiussaqaartitaassapput.

9.4.4.2 Ikorsiissutit annertussusissaat

Ikorsiissutit ullormut unnuamullu annertussusiligaassapput, taakkulu Ilaqutariinnermut Pisortaqaqfiup aalajangersartassavai. Ullormut unnuamullu annertussuseq qanoq ukioqarnermut aqqitaavoq. Ullormut unnuamullu annertussutsit atuuttut Ilaqutariinnermut Pisortaqaqfiup isumaginninnermi aningaasanngorlugit tunniunneqartartut pillugit kaajallaasitaani nassarineqarsinnaapput.

9.4.4.3 Tunniussinermi periaaseq

Kaasarfimmiut napparsimasup najugaqarfiani kommunimi isumaginninnermi ataatsimii-titaliamit akuersissutaareersimassapput. Kaasarfimmiussat sapaatip akunnikkaarlugit tunniunneqartassapput.

10 SULIFFISSATIGUT PERIARFISSANIK ATUINEQ

Peqqussutip § 8, imm. 1 nr. 1-a naapertorlugu pilersuinnermut aningaasartuutitut aalajangersimasunut ataasiartumillu aningaasartuutitigut pisortanit ikiorsiissutit pisatagaqarnermi suliffissaaleqisuunnagaanni suliffissarsiortuunissaq piumasaqataavoq. Tamatuma saniatigut pineqartoq nammineq piumassuseqarluni suliffissatigut periarfissanik atuisuussaaq. Piumasaqaatit taakku nalunaarutip kapitaliani 3-mi ersarinnerusumik suliffissarsiornissaq tunngavilersugaavoq. Suliffissatigut periarfissanik ujartuinissamik piumasaqaat, suliffissamik tigusinissamut "piareersimanikkut" naammassineqarsinnaavoq. Matuma ataani suliffissamik tigusinissamut piareersimanissami malittarisassat allaaserineqarput.

Pilersuinnermut aningaasartuutitut aalajangersimasunut ataasiartumillu aningaasartuutitut pisortanit ikiorsiissuteqartoqarsinnaanngilaq, pineqartoq suliffissamik tigusinissamut piareersimasuunngippat.

Inuup suliffissamik tigusinissamut piareersimasuuneranik nalilersuineq, taamaallat pilersuinnermut aningaasartuutitut aalajangersimasunut ataasiartumillu aningaasartuutitut pisortanit ikiorsiissutit pisaqassatillugu atorineqartassaaq. Pisortanit ikiorsiissutit allatut ittut pisartagarineqarpat, taava suliffissamik tigusinissamut piareersimanissaq pisussaaffiussanngilaq.

10.1 Suliffissamik tigusinissamut piareersimasuunermik naliliineq

Pisortanit ikiorsiissutit pisartagaqartoq, pilersuinnermut aningaasartuutitut aalajangersimasunut ataasiartumillu aningaasartuutitigut suliffissaaleqinini tunngavigiinnarlugu pisortanit ikiorsiissutit pisartoq, suliffissamik tigusinissamut piareersimasuussaaq. Kommunit inuk suliffissamik tigusinissamut naliliiffigissavaa.

Assersuutigalugu inuk suliffissamik tigusinissamut piareersimasutut nalilerneqarsinnaavoq:

1. Pineqartoq suliffissarsiortuuppat, tamanna pisinnaasap iluani nalinginnaasumik ingerlanneqarpat
2. Pineqartoq suliffissarsiussisarfimmut suliffissarsiortutut nalunaarsimappat (nalunaarneq qinnuteqarnermi ullormit siullermiit pisimassaaq)
3. Pineqartup suliffissaq neqeroorutigineqarpat ullup tullianiit tigusinnaappagu
4. Pineqartoq sapinngisaminik suliffissaminik ujarlertuuppat
5. Pineqartoq sulilersitsiniarnermi, pisinnaanngorsarnermi, ilinniarteqqinneqarnermi, suliffimik misiliinermi, suliffissamik neqeroorfigitinnermi ataatsimiinnernilu neqeroorutai naleqquttut peqataaffigippagit
6. Pineqartoq neqeroorutitigut peqataanermigut suliffeqalersinnaappat nammineerlunilu suliffissarsiortuuppat.

Pisortanit ikiorsiissutininik pisartagalik nammineerluni suliffisarsiortuuppat, uppernarsaatit piumarineqassapput, soorlu allakkatigut qinnuteqaatit sulisissumiillu tiguneqarsimappata tassannga uppernarsaat. Uppernarsaatit takutinneqartussat suut pineqarneri aalajangersagaanngillat, taamaammallu kommuni nammineq naliliissaaq uppernarsaatinik qanoq ittunik piniarnerluni. Pingaaruteqarporli piumasaaqaatit naammaginartuunissaat, taamaammallu qinnuteqartumut piumasaaqaatit ingasattajaagaassanngillat, tassa suliffissamik tiguisinnaanermik piareersimasuunissap naammassisimanissaanut uppernarsaatissamik periarfissat eqqarsaatigalugit.

Inuk suliffissamik tigusinissamut piareersimasussaataasoq, piffissaa nalinginnaasoq tamakerlugu suliffissamik tiguisinnaasariaqarpoq, tamatumani eqqarsaataalluni inuk piffissap ilaannaa sulerusussuseqarluni inississanngitsoq.

10.2 Sulilernissami piffissaliusaaq, sulilersitaaneq kommunimilu oqaloqatiginninnerit

Pisortanit ikiorsiissutininik pisartagaqartoq suliffissamik neqeroorfigineqaruni, aqaguani suliffiup aallartinnerani sulilersinnasariaqarpoq. Pineqartutaaq sulilersitsiniutitut neqeroorutit aamma tiguisinnaasariaqarpai taamatullu kommunimi oqaloqatiginninniarneqaruni aggersaanerup aqaguani takkussinnaasariaqarluni.

Pisortanit ikiorsiissutininik pisartagallit ullormik ataatsimik piffissaqartitaallutik sulilernissamut piareersimasussaataitanerminnik ima paasineqassaaq, pisortanit ikiorsiissutininik pisartagaqarnerup kinguneranik najugaqarfik ulloq unnuarlu sinnerlugu qimanneqarsinnaanngitsoq. Tamanna maluginiassallugu pisortanit ikiorsiissutininik pisartagaqalersunut tunniussinermilu ilisimatitsissutigissallugu pingaaruteqarput. Ullualuit qaangiunnerani pisortanit ikiorsiissutininik pisartagallip sulilersitaalernissa suliamilluunniit neqeroorfigineqarnissaa ilimananngippat, taava kommuni periarfissaqassaaq ullualunni qimagusimasinnaanerata akuersissutiginnissaa.

Pisortanit ikiorsiissutininik pisartagartup qanoq inissisimanini nammineq ilisimaarisussaavaa. Tamanna ima isumaqarpoq, pisortanit ikiorsiissutininik pisartagartutut allagarsiassat neqeroorutitaqarnerisut kommunimiilluunniit aggersaatitaqarnerisut misissortariaqarput. Kommuni neqeroorummik aggeqqusissumilluunniit nassiussaqaqaruni, tiguisissussalli takusimanagu, allagarsiassat akulikitsumik takusarsimannginnerinik peqquteqartumik, taava pineqartoq pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ataasiartunillu pisortanit ikiorsiissutininik pisartagaqarsinnaajunnaassaaq. Taamaammatt pisortanit ikiorsiissutininik pisartagallip allagarsiasani takkuttut allakkanilluunniit naqqartitsivimmut ikineqarsimasut sapaatip akunneranut arlarlariarluni misissortassagai naatsorsuutigisariaqarpoq.

Kommunip pineqartoq aqagumut suliffissaminut aggersarneqarnerminulluunniit takkutissasoq, taava pineqartumut aggeqqusissutit najugaqarfiani inuttaanut tunniunneqarnissaat kommunip siumagisariaqarpaa.

10.3 Suliffissamik/ sulilersitsiniarnermik tiguisinnaatitaannginneq

Kommunimiit neqeroorutit tamaasa qinnuteqartumit/pisartagaqartumit tigunissaat pisussaaf-fiunngilaq. Taamaammat imaattoqarsinnaavoq, qinnuteqartoq/ pisortanit pilersuinermit aningaasartuutitut allajangersimasunik ataasiartunilluunniit ikiorsiissutinik pisartagaqartoq neqeroorummik tigusiumanngitsoq, tamannalu kinguneqartinneqarani. Neqeroorut "naleqqutuus-saaq", qinnuteqartoq/pisartagaqartoq tigusinissaanut pisussaataitaassappat.

10.3.1 Neqeroorut naleqquttoq

Kommunip neqeroorut naleqquttuunersoq nalilissavaa. Inuup sumik suliaqarsinnaanera aallaavigalugu nalilersuineq pisassaaq. Inuup imaasiallaannarluni neqeroorut sulilersitsiniaanerluunniit kinguneqanngitsunik tigujumanngissinnaanngilai, assersuutigalugu:

1. akissarsiassat annikippallalugit, akissarsiarisartakkaminut sanilliullugit
2. sulisitsisoq isumaqatigiissutinik atsiuisimannngimmat
3. suliassaq/suliffissaq, naammassisinnaagaluarlugu, siusinnerusukkut suliarisartakkami ilinniakkamilluunniit assigisaataluunniit avataaniippat

Matuma qulaaniittut assersuutaapput taamatuinnarlu isigisariaqarlutik. Soorunalimi allatigut allanik peqqutissaqarsinnaavoq, taakkulu ima kinguneqarsinnaallutik, neqeroorut naleqquttut isigineqarsinnaanngitsoq. Neqeroorutiap naleqquttuunissanut atatillugu oqaatigineqarsinnaavoq, kommunip ataatsimut isigaluni nalilersussavaa, qinnuteqartoq/pisartagalik ilumut sulilerfissatut, sulilersitsiniutitut assigisaanilluunniit innersuussamik pinngitsaalillugu tigusitissalugu naleqquttuunersoq. Kommunip suup naleqquttuuneranik nalilersuineranera sapinngisamik inituumik pisariaqarpoq, tamatumani eqqarsaatigalugu, sapinngisamik pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqassagaanni uninngaannartuunnginnissap piumasaqaataanera. Neqeroorutip suup naleqquttuuneranik nalilersuinermit, kommunimi pissutsit ilanngullugit tunngaviginiarneqassapput. Assersuutigalugu qinnuteqartoq/pisartagalik kommunimut suliarisimasaminut ilinniarsimasaminulluunniit naleqquttumik neqerooruteqarfiusinnaanngitsumut nuussimappat, taava tamatumani pineqartup suliffissatut neqeroorummik tigusinissaanik pinngitsaaliinissaq pissusissamisoorinnaavoq.

10.3.2 Napparsimaneq peqqiilliulersinnaanerluunniit

Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalit kommunimit neqeroorutaasumik tigusiumanngissinnaapput, pineqartoq napparsimaguni, imaluunniit massakkumut suliani suliarinnaruniuk peqiissut-simigut akornutigissagaa ilimanaateqarpat.

Nappaat eqqarsaatigalugu nappaatit aalajangersimasut eqqarsaatigineqanngillat, nappaalli inituumik eqqarsaatigalugu. Nappaatit kommunimit neqeroorummik tigusiumanngissinnaanermut atatillugu eqqarsaatigineqartut assersuutigalugu qiluutaasinnaavoq, kivittaalluni oqimaatsulerinissamut mianernartut, imaluunniit nuallunneq. Qitulunneq kommunimit neqeroorummik tigusiumannginnermut ataavartumik patsisaasinnaasoq, soorunalimi nuallunneq patsisissatut

atuunerata nalaannaani ator neqarsinnaalluni. Taamaamat nuakkunnaaraanni kommunimit neqeroorummik tigusinissamut pisussatitaaleqqissaq.

Aammattaaq massakkumut suliffik suliffigiinnaraanni peqqiilliulersinnaanermut pissutsit assi-giinngitsut arlaliusinnaapput, neqeroorummik tigusiumanninnermut patsisaasinnaasut. Assersuutigalugu suliffissamik sulilersitsiniarnermiluunniit neqeroorummik tigusinissamik akuer-
sisoqarsimasinnaavoq, tassanilu atortussat sakkortuumik sapikkat imaluunniit nukkiornartut nungullarnartullu suliassarilerlugit, assersuutigalugulu qitiluutigilerlugit.

Nappaateqartoqarner soq imaluunniit peqqiilliuuteqartoqarner soq nalilersuiffiginiarnera eqqaa-massallugu pingaaruteqarpoq, pisortanit ikiorsiissutinik pilersuinnermut aningaasartuutinullu allajangersimasunut ataatsiartunilluunniit pisartagaqassagaanni, sulilernissamut piareer-
simasussaataaneq namminerlu suliffissarsiortuuneq tunngaviusumik piumasaqaataammata. Taamaamat kommuni mianersortumik pissuseqarluni nalilersuisariaqarpoq, tamatumani lu suliffissus-
sat pigineqartut ator neqarner sut pitsaasumillu pisinnaasaasa qaffassarnissaat qulak-
kearniarlugit.

Kommunalbestyrelsip pineqartoq napparsimanermik tunngaveqarluni inatsisitigut akuerine-
qarsinnaasumik suliffissaminik tigusiumanninner soq aalajangissavaa, kommunalbestyrelsillu tamatumunnga atatillugu piumasarinnaallugu, nappaat nakorsamit oqaaseqaateqarnikkut
uppersarnerneqassasoq. Nakorsap oqaaseqaataanut aningaasartuutit kommunalbestyrelsip
akilissavaa.

10.3.3 Erniner mi sulinngiffeqar neq

Pineqartoq naartunermi, erniner mi meeravissiar taarner milu tak. Inatsisartut peqqussutaat nr. 12 oktobarip 30-ini 1996-imeersoq naapertorlugu sulinngiffeqarsinnaatitaavoq. Matuma siulia-
ni malittarisassat taaneqartutigit malillugit pisinnaatitaagaanni, taava erniner mut atatillugu su-
linngiffeqarner mi suliffe-qarfeqarnissamik piareersimasussaataaneq pisussaafiussanngilaq, tamanna sioqqullugu suliffe-qarsimanissaq eqqaassanngikkaanni. Tamanna ima paasineqas-
saaq, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarner mi erniner mut atatillugu sulinngiffeqarsinnaati-
taanerup sivisoqataani kommunimit neqeroorummi tigusiumanngitsoqarsinnaasoq, tamakkii-
sumik suliffeqarsimagaanni. Malittarisassaq taanna angajoqqaat pisortanit ikiorsiissutinik pi-
sartagallit meeraallumi eqqarsaatigalugit. Tamatumuuna erniner mut atatillugu sulinngiffeqar-
nikkut meeqqap angajoqqaaminut pitsaanerpaamik atanerulernissa pingaartinneqarpoq.

10.3.4 Piareersimasussaataajunnaarallarneq

Inuk pisortanit ikorsii ssutinik pilersuinner mut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ataasi-
artunillu pisartagaqartoq, ullormik ataatsimik piffisalerlugu sulilersinnaatitaanermut piareersi-
masussaataavoq. Taama pineqarneq qasunartorujussuusinnaavoq, tassa nammineq qanoq
iliorsinnaatitaanngikkaanni assersuutigalugulu kommuni qimallugu allarsinnaanani, pisortanit
ikiorsiissutit annaani anngikkaanni. Taamaamat nalunaarutikkut qaammatini imminnut malit-
tuni arfilinni pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarsimasut ulluni 14-ini piareersimasussaataa-
junnaarallarnissaminuut periarfissaligaapput. Taamaamat ullut taakku 14-it iluini sulilersitaa-

nissaminniit komunimiillu neqeroorutiniq tigusinissaminut piareersimasussaaajunnaarallartarput.

Taamali piareersimasussaaajunnaarallarnissami saneqqutassanngitsumik piumasagaataalluni, qaammatini imminnut malittuni arfinilinni pisortanit ikiorsiissutiniq pisartaqartuusimanissaq. Tassalu imaappoq, ukiup ingerlanerani suliffeqartarsimagaanni allatulluunniit pisoqarneratigut pisortanit ikiorsiissutiniq pisarsimanani, piffissat katinneqarsinnaanngillat qaammatit arfinillit anguniarlugit.

Kommunalbestyrelsip ilungersuutigissavaa, piareersimasussaaajunnaarallarnissaq pineqartoq isumaqatigalugu aaqqissuunneqarnissaa, taamatullu pisartagallit piareersimasussaaajunnaarallarnissartik kissaatigunikku, tamanna kommunalbestyrelsimut ullunik 14-inik sioqquttillutik nalunaarutigissavaat.

Kommunimmi kisimiilluni aalajangigassarivaa, pisortanit ikiorsiissutiniq pisartagalik qaqugu piareersimasussaaajunnaarallassanersoq. Taamaamat assersyuutigalugu pisortanit ikiorsiissutiniq pisartagalimmut kommunimit neqeroorut piareersimasussaaajunnaarallassagami itigartissallugu ajornarpoq, kommunip piffissami tassani piareersimasussaaajunnaarallarnissaq akuerisimanngippagu. Malittarisassakkut tamatumuuna siunertaavoq, pisartagallip piffissami assersuutigalugu kommunimi aalisagaqarluarnerani suliffissuarmi suliassaqaleruttorfiup nalaani piareersimasussaaajunnaarallarnissaminik kissaateqarsinnaanera illuatungilerniarlugu.

10.4 Pisortanit ikiorsiissutiniq pisartagaqartup pisartagaqarnissami piumasagaatinik naammassinnissimaneranik nalilersuineq

Kommunalbestyrelsi ingerlavaartumik pineqartoq sulilersinnaatitaanermut piareersimasussaatitaanermik naammassinnissimanersoq nalilersuisuiffigissallugu pisussaatitaavoq. Taamatuttaaq kommunalbestyrelsip pisuni aalajangersimasuni pineqartup piareersimasussaatitaanermik pisussaaffimminik naammassinnissimanersoq nalilersussallugu pisussaaffigisinnavaa, assersuutigalugu pineqartup:

- suliffissaq innersuussut tigujuanngippagu
- sulilersitsiniarnermi neqeroorummut takkutinnippat
- kommunimi oqaloqatigiinnissamut takkutinnippat
- kommunimut sulisitsisumulluunniit napparsimalluni nalunaaruteqarani sulinngitsoorpat

10.5 Piareersimasussaatitaanermik unioqqutitsinermi iliuusissat

Piareersimasussaatitaanermik pisussaaffinnik naammassinninnginnerit kingunerissavaat, pineqartup piareersimasussaatitaaneranut tunngasut sukumiinerusumik misissuiffigissammagit. Taama misissuineq annikinnerullunilu annertunerusinnaavoq, tamatumani suliame pisut apeq-qutaassallutik. Pingaaruteqarporli suliame nalilersuiffigineqarsimanera qanorlu inerneqarsimanera tamatigut kommunimi takussutissaqartinnissai. Misissuinerup naammassinerani pineqartoq tigusinissaminut piareersimanersoq suliame nalorninartortaqarpat, kommunip suliffissamik neqerooruteqarfigalugu piareersimanersoq misilissavaa. Suliffissamik neqerooruteqarfiginerati-

gut tamannalu qanoq kinguneqarnersoq takugaanni, taava kommunimut pineqartoq ilumut piareersimanersaq aalajangiiffigissallugu nalorninartuerutissaaq.

Kommunip qinnuteqartoq pisortanilluunniit ikiorsiissutinik pilersuinermit aningaasartuutitut aalajangersimasunut ataasiartunulluunilluunniit pisartagaqartup piareersdimasusnaanermik piumasaqaat naammassisimangikkaa naliliiffigiguniuk, taava kommunip piareersimasussaatitaanermik naammassinissimanginneq sumik tunngaveqarnersoq misissussavaa. Tamatumani paasinarsippat, piareersimasussaatitaanermik piumasaqaammik naammassininnginneq toqqammavilimmik peqquteqanngitsoq, kommunip pisortanit ikiorsiissutinik tunniussisarinini unitsissavaa, pineqartup piareersimasussaatitaanermi naammassinissaata tungaanut, pineqartormi tamaattoqarneratigut pisartagaqarnissaminut pisinnaatitaajunnaarmat.

Qinnuteqartup pisartagaqartullu piareersimasussaatitaanerinut tunngasutigut taakkulu naammassininnginneri qanoq kinguneqarsinnaanersut ilisimatitsissutigissallugit, kiisalu kommunip ikiorsiisutit tunniunneqartarnerini aalajangiiniarnermini pisortat suliassaataannik suliaqarnermi inatsimmi illuatungeriinnik tusarniaasarnermut tunngasut, tunngavilersuuteqarnissamut tunngasut, maalaaruteqarsinnaanermillu ilitsersuinissat il.il. kommunip qulakkeersimassagai tamatigut pingaaruteqarpoq.

10.6 Piniartut aamma aalisartut

Immikkoortumi matumani pineqarput inuit Piniarneq aallaaniarnerlu pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 12, 29. oktober 1999-imeersoq naapertorlugu aallaaniarnermut piniarnermullu akuersissummik peqartut. Immikkoortumi uani pineqanngillat inuit sunngiffimmi piniarnissamut akuersissummik peqartut.

10.6.1. Pisortanit ikiorsiissutit siunertaat

Pisortanit ikiorsiissutit peqqussutaata siunertaraa inuit Kalaallit Nunaanni najugaqartut tamarmik allatigut iliuuseqarnermikkut imminnut ikiorsinnaanngitsut aningaasatigut qulakkeerivigineqarnissaasa pilersinneqarnissaa. Peqqussut innuttaaqataasunut tamanut atuuppoq, aamma aalisartunut piniartunullu, pisortanit ikiorsiivigineqarnissaminnik immikkuullarissumik pisariaqartitsisinnaasunut piffissani aalajangersimasuni, inuussutissarsiuminni isertitaqanngiffiusuni imaluunniit inuuniutissanik annikitsuinnarnik isertitsiviusartuni, imaappoq imminnut ilaquttaminnullu pilersuisinnaanngiffianni. Kisiannili pisortanit ikiorsiissutit tamatigut ataasiakkaanik nalilersuinikkut pisarpoq, tassani inatsisitigut piumasaqaataasut naammassineqarsimassallutik.

10.6.2. Pisortanit ikiorsiissutit allatigut pissarsiassaqaannginnermi pisinnaatitaaffiupput

Innuttaaqataasut allat pisortanit ikiorserneqarnissamik qinnuteqartut assigalugit, piniartut aalisartullu taamaallat pisortanit ikiorserneqarsinnaapput pisariaqartitatik allatigut matussusersinnaanngikkaangamik, imaappoq allanik pissarsiassaqaanngikkaangamik, aningaasanik uninngasuuseqaanngikkaangamik imaluunniit allatut iliuuseqarnikkut imminnut pilersorsinnaanngikkaangamik.

10.6.3. Isumaginninnikkut pisimasoq

Pisortanit ikiorsiissutinik tigusaqarnissami tunngaviussaaq isumaginninnikkut pisimasoqarnera. Isumaginninnikkut pisimasoq ilaatigut taannaasinnaavoq piniartut aalisartullu piffissat ilaanni inuussutissarsiumminnik ingerlatsisinnaannginneq pissutigalugu suliasaarussimanerat imaluunniit killilimmik inuussutissarsiumminnik ingerlatsisinnaaler-nerat, taamaalillutik imminnut ilaquttaminnullu pilersuisinnaajunnaarlutik.

10.6.4 Sukkulluunniit suliffissamik tigusinissamut piareersimasusaatitaanermik paasinnineq

Pisortanit ikiuutinik pissarsinissami piumasaqaataavoq suliffeqarnissamut periarfissat atorluarneqarnissaat. Piniartut aalisartullu suliffinni sulilernissaminnut piareersimassapput aammalu pimoorullugu suliffissarsiortuussallutik. Suliffeqarfinni sulilernissamut piareersimasuunissaq naleqqussarneqarsimavoq pisortanit ikiorsiissutit tunniunneqartarnerannut, iliuusissatut pilersaarusanut, piareersimasuunissamut il.il. nalunaarummi, tassanilu piumasaqaataavoq qinnuteqartut suliffissarsiuussisarfinnut suliffittaarnissartik siunertaralugu nalunaarsimanissaat.

Isumaginninnikkut inatsisini aamma suliffeqarnermut inatsisini piunasaqaataangilaq piniartut aalisartullu suliffissarsiuussisarfimmut nalunaarnermik kingorna inuussutissarsiutigalugu allagartaminnik utertitsinissaat.

Piniartut aamma aalisartut piffissami pisortanit ikiorsiissutinik pissarsivigisartakkamik iluani suliffik innersuussutigineqartoq imaluunniit sulilersitseqqinniarnermik neqeroorut tigusassaraat. Inatsisit tassunga atuuttut iluanniipput, tassalu imaappoq, suliffimmik imaluunniit sulileqqinnissamut piareersarnissamut neqeroorutit tigugunikku aqaguani ullaakkut nalinginnaasumik suliffiup aallartiffiani aallartissapput.

Kisiannili sulilernissamut imaluunniit sulileqqinnissamut piareersarnissamut neqeroorutip malinneqarnissaat pisussaaffiussangilaq, neqeroorut imarisamigut naammaginartutut isigineqangippata. Suna naammaginartuunersoq kommuni nalilersugassaraa. Inuk neqeroorummik tigusiumangissinnaangilaq, assersuutigalugu aningaasarsiat appasippallaarnerat pissutigalugu, imaluunniit sulisisisup isumaqatigiissuteqarsimannginnera pissutigalugu imaluunniit suliaasaqarfik pineqartup suliarisartagaasa avataaniinnera pissutigalugu.

Aammattaq sulilernissamut imaluunniit sulileqqinnissamut piareersarnissamut neqeroorutip malinneqarnissaat pisussaaffiussangilaq, qinnuteqartoq nappaateqarneq pissutigalugu sulisinnaangippat, imaluunniit maannamut suliffimminik ingerlatitsiinnarnissaa peqqinnerata ajorseriarnissaanut pissutaassappat. Assersuutigalugu imaasinnaavoq qinnuteqartoq nualluttoq, qatigammigut anniaateqartoq imaluunniit suliffimmi neqeroorutigineqartumi sapigaliusoq. Nuallunermut tunngatillugu tamanna neqeroorummik itigartitsinerumut tunngavissinnaavoq nuallunneq piugallartillugu. Qatikkakkut anniaateqarnerumut aamma sapigaqarnerumut tunngatillugu pisariaqalersinnaavoq nakorsamit allagarserneqarnissaq, inuup inatsisinik tunngavissaqarluni itigartitsinerata nalilersorneqarnissaanut atugassamik.

Kommuni nakorsamik allagarserneqarnissamik kissaateqaruni, taava aamma nakorsamit allagarsiussamut aningaasartuutit akilissavai.

10.6.5. Namminersorlutik inuussutissarsiummik ingerlatallit aamma pisortanit ikiorsiissutinik pissarsisartut

Namminersorlutik inuussutissarsiummik ingerlatallinnut tamanut atuuppoq inuussutissarsiutikkut isertitat piffissamit piffissamut nikerartuusarnerat. Taamaattumik inuussutissarsiummik namminersorlutik ingerlatallit piffissani aningaasarsiorfiulluurtuni piffissanut ajornerusunut sillimmatissaminnik ileqqaartariaqarput.

Namminersorlutik inuussutissarsiummik ingerlatallit sapinngisamik imminnut napatittuusariaqarput tamanna aamma atuuppoq piniartunut aalisartunullu. Siunertaangilaq piniartut aalisartullu pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarnissaasa isumalluutigineqarnissaa. Taamaattumik ikiorsiissutit tunniunneqartartut piffissami sivikitsumi tunniunneqartassapput aammalu taakkuugajuttuussallutik aalajangersimasumik akiligassanut matussutissat.

Piniartutut aalisartutullu isertitanut sanilliullugit pisortanit ikiorsiissutit naatsorsorneqarneranni ilanngunneqassapput § 8, stk. 1 tungavigalugu pilersuinissamut ikiorsiissutit aammalu § 20 malillugu akiligassanut ataasiakkaanut ikiorsiissutit.

Pisortanit ikiorsiissutit qaammatini miss. arfinilinni tunniunneqartut tunisatigut isertitanit annertuneruppata, nallersorneqarsinnaavoq pineqartoq allamik inuussutissarsiuteqalernissaanik siunnersorneqassanersoq.

Pineqartup allamik inuussutissarsiuteqalernissaanik siunnersorneqarnissaata aalajangerniarneqarnerani nalilersorneqarsinnaavoq isertitaqannginneranut pissutsit immikkut ittut pissutaanersut, assersuutigalugu piffissami sivitsortumi silarluttarnera tamatumunngaluunniit assingusut. Piniagassatigut periarfissarissaarsimappat aammalu taamaakkaluartoq inuk inuuniarnerminut naammattunik isertitaqarsimangikkaangat, taava taassuma inuussutissarsiummut allamut ikaarsaariarnissaanik siunnersorneqarnissaanut tungavissat annertunerussapput.

Qinnuteqartup inuussutissarsiutigalugu piniarnermut allagartani annaappagu, taava pineqartoq inuussutissarsiummut allamut ikaarsaarnissaanik siunnersorneqartariaqarpoq, tassungalu atatillugu suliarineqassaaq qanoq ingerlariaqqinnissamut suleriesissatut pilersaarusiaq.

10.6.6. Pissutsinut piniartut aamma aalisartut pisortanit ikiorsiissutinik pissarsinissamik qinnuteqartarnerannut assersuutit, tungaviliisuusinnaasut.

Tunisinerup unitsinneqarnera imaluunniit tunisinermi ajornartorsiutit allat.

Silap pissusaasa piffissami aalajangersimasumi piniarnissamik aalisarnissamillu ajornakusoortitsinerat.

Peqqissutsikkut ajornartorsiuteqarallarneq imaluunniit napparsimaneq ajutoorsimanerluunniit pissutigalugit pisinnaasat annikillismanerat.

Kisiannili piniartut aalisartullu pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqartut ataasiakkaarlugit immikkut naliliivigineqartarput.

10.6.7. Qaqugukkut pisortanit ikiorsiivigineqarnissamik pisinnaatitaaffeqarnermut assersuutit aamma iliuserineqarsinnaasut allat:

Peqqissutsikkut ataavartumik ajornartorsiutit imaluunniit napparsimaneq ajutoornerluunniit pissutigalugit pisinnaasat ataavartumik annikillismanerat. Piniartoq aalisartorluunniit pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaatitaaffeqarsinnaavoq, kisiannili piginnaangorsagassatut ingerlateqqinneqassalluni immaqalu malitsigisaatut siusinaartumik pensioneqalernissaminut pisinnaatitaaffeqalerluni.

Qinnuteqartoq piffissami sivitsortumi piniartutut imaluunniit aalisartutut inuussutissarsiutini aqutigalugu annikitsuinnarmik isertitaqartarsimasoq, isertitakinnerlu pissuteqarsimangippat

tunisinerup unitsinneqarneranik, silap pissusaanik imaluunniit nappaammik, pisortat ikiorsiissutaannik pissarsisinnaatitaasinnaavoq suliffissarsiortarfimmut nalunaaruteqarsimaguni, kisiannili inuussutissarsiummut allamut ikaarsaariarnissaanik siunnersorneqartariaqarluni. Piffissatut sivitsortutut isigineqarput qaammatit 5-6.

Piniartoq aalisartorluunniit imigassamik atonerluinermut imaluunniit allamik atuinerlunnermut katsorsartinnissaminik qinnuteqarpat kommunip pisortanit ikiorsiissutit pillugit inatsisartut peqqussutaanni § 20 tunngavigalugu tamatumunnga pisortanit ikiorserneqarsinaanersoq nalilersussavaa. Kommuni aalajangerpat imigassamik atonerluinermut katsorsartinnissaq akueralugu, taava pineqartoq katsorsartinnerup ingerlanerani pilersuinissamut aamma aningaasartuutitut aalajangersimasunut aningaasartuutinullu ataasiakkaanut pisortanit ikiorserneqarnissaminik pisinnaatitaafeqassaaq.

Inuk ilaqutariinnut højskolernissamut, inuttut ineriartoqqinnissamut pikkorissarnermut pikkorissarnernulluunniit assingusunut peqataaniarluni qinnuteqarpat, aamma taamaaqataanik kommunip nalilersussavaa, peqataanissaq akuersissu-tigineqassanersoq. Nalilersuinermi ilaatinneqartariaqarpoq inuup isumaginninnikkut suliaassanik pisinnaasaqalernissaminut ikiorserneqarnissaminik pisariaqartitaanut sanilliullugu pikkorissarneq taanna naleqquttunik imaqarnerseq aammalu toqqissimanginnerit annersaasarnerillu ilusaannik annikillisisitsisuusinnaanersoq. Pingaartumik ilaqutariinni meerartalinni pikkorissartitsinerit taamaattut annertoorujussuarmik pisariaqartinneqarput. Kommuni aalajangerpat pikkorissartitsinernut taakkununnga aningaasaliinissaq akueralugu, taava pineqartoq katsorsartinnerup ingerlanerani pilersuinissamut aamma aningaasartuutitut aalajangersimasunut aningaasartuutinullu ataasiakkaanut pisortanit ikiorserneqarnissaminik pisinnaatitaafeqassaaq.

10.6.8. Qaqugukkut pisortanit ikiorserneqanginnissamut assersuutit, eqqaassanngikkaanni pisortanit nukinginnartumik ikiorsiisarneq:

Qinnuteqartoq suliffissarsiuussisarfimmut suliffissarsiortutut nalunaarsimanngippat , piniariarsimanini pissutigalugu, kisiannili angalanermini isertitassanik pissarsisimanani, pilersuinissamut aamma aningaasartuutitut aalajangersimasunut ikiorserneqarnissaminut pisinnaatitaafeqarsinnaanngilaq, kisiannili pissutsini immikkut illuinnartuni nukinginnartutut ikiorserneqarsinnaallutik, pingaartumik ilaqutariit meerartaqarpata ikiorsiisoqanngippat atugarliortussanik.

Qinnuteqartoq, suliffissarsiuussisarfimmut nalunaarsimasoq, kisiannili piniariarsimalluni aammalu sukkulluunniit suliffimmik tigusinissaminik pisussaaffimminik naammassinninngitsoq, pisortanit ikiorsiissutinik tunineqarsinnaanngilaq, piniarnermini isertitaqaranilu isertitakikkaluaruniluunniit. Pissutsinili immikkut illuinnartuni matumani nukinginnartutut ikiorsiisoqarsinnaavoq, pingaartumik ilaqutariit meerartaqarpata ikiorsiisoqanngippat atugarliortussanik.

Siuliiniittut assersuutaapput. Piniartup imaluunniit aalisartut pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqarneranni pissutsit allatut ittut saqqummersinnaapput, tassani nalilersuisoqar-tariaqartassalluni pineqartoq ikiorsiissutinik tunineqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarner-soq.

10.6.9. Pisortanit ikiorsiissutit naatsorsorneqartarnerat

Qinnuteqartumut pisortat ikiorsiissutaasa naatsorsorneqarneranni tunisatigut isertitaasimasinnaasut pisortanit ikiorsiissutinik naatsorsuinikkut annertussusilliner-mut ilanngaatigineqassapput. Isertitat tunngavigissavaat tunisinermi tamakkiisumik isertitat ilanngaatigalugit oliamut aamma benzinamut aningaasartuutit uppernarsaasikkat. Ingerlatsiner-mi aningaasartuutit allat soorlu iluarsaassinerit, aserfallatsaaliinerit aamma atortussat tunisinermi isertitanit ilanngaatigineqassanngillat.

Qinnuteqartoq katissimappat imaluunniit inooqateqarpat inooqatigiinnerlu ukioq ataaseq sinnerlugu pisoqaassuseqarpat, taava taakkununga marlunnut kattullugit pisortanit ikiorsiissutit naatsorsuusionerqassapput. Aningaasat naatsorsukkat inernerannut aamma aappaasup isertitai ilanngaatigineqassapput, taakkua tassaasinnaapput aningaasarsiat, ilinniagaqarner-siutit, naartunermi erninermilu ullormusiat, sulliffeqarnermut tapiutit imaluunniit pensionit.

Aalisartunut piniartunullu pisortanit ikiorsiissutit angissusilerneqartarnerisa pisortanit ikiorserneqarnissamik qinnuteqartut allat angissusiliivigineqartarnerat assigaat. Imaappoq aalajangersimasumik aningaasartuutininut aamma pilersuinissamut aningaasartuutissat naatsorsuusionerqartarput.

Aalajangersimasumik aningaasartuutit ilanngunneqartartut assigiinngissuseqarsinnaasarput, aammalu pilersuinissamut tunniunneqartut assigiinngissuteqarsinnaasarlutik. Kommunit amerlanersaasa atugaraat najoqqutassatut akigitit, tamannalu inatsisitigut ajornartitaanngilaq, taamaallaalli kusassagaasusasaanatik. Meeqqap pilersorneqarnissaan-ut pisortat ikiuutaat najoqqutassatut annertussusilerneqassapput sukkulluunniit nalinginnaasumik tapiissutit akiliutaasartut annertoqataannik.

Pisortanit ikiorsiissutit annertunerpaaffeqarput. Tunngaviusumik malittarisassaavoq pisortanit ikiorsiissutit maannamut isertitaasartunik annertunerussanngitsut aammalu tunngaviusumik malittarisassatut annerpaaffeqassallutik SIK malillugu isumaqatigiissutit malillugit suliamik ilinniagaqarsimanngitsunut akissarsiat minnerpaaffiata 65%-nik.

Pisortanit ikiorsiissutit tunniunneqartarnerat kommunimit kommunimut assigiinngitsuupput, ilaasa tunniuttar-paat qaammatikkaartumik ilaasalu ullut 14-kaarlugit.

11 NAATSORSUINEQ

Pisortanit ikiorsiissutit qanoq annertutigisut tunniunneqarsinnaanersut assigiinngitsunit peqqu-teqartumik angissusilerneqartarput. Piasortanit ikiorsiissutinik pisartagassanik naatsorsuiner-mi ikiorsiissutit qanoq ittueneri apeqqutaasussaapput, tassa angissusissaat assigiinngitsut as-sigiinngitsumik naatsorsorneqartarmata.

11.1 Tassanngaannartumik pissaleqilernermi ikiorsiissutit

Tassanngaannartumik pissaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutit immikkoortoq 5.1-mi pissaale-qilerluinnarni ikiorsiissutinik taaneqarput. Tamatumunnga atatillugu naatsorsortarneri ima paa-sisariaqarlutik, ikiorsiissutit pineqartup inuussutissatigut atorfissaqartilluinnagaanuinaq tun-ngatinneqassasut.

Taamaammat erseqqissarneqassaaq, pissaaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutit taamaallaat massakkorpiaq ajornartorsiummik qaangiiniarnermi tunniunneqartussaapput allamik naam-mik. Ikiorsiissutit massakkorluinnaq pisariaqartitsinermut sammitinneqassapput, siunissami qanoq pisoqarnissa eqqarsaatiginagu.

11.2 Pilersuinermit angiaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit iki-orsiissutit

Pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ikiorsiissutit assigiinngitsunik tun-ngaveqarluni naatsorsorneqassapput, taakkulu qanoq angissuseqarnissaannik aalajangii-suussallutik.

11.2.1. Naatsorsuinermit tunngavissat

Pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit annertussu-sissaata angissusilernissaat, qinnuteqartup massakkumut inuuniarnikkut atugai, pilersuisus-saaffii, aappaqarpat aappaq, nalunaarsukkamik aapparisaq asigisaanilluunniit inooqatigisaq, aningaasartuutit aalajangersimasut sumiiffimmilu pissutsit nalilersuutigalugit naatsorsorneqar-tarput.

Malittarisassap oqaasertalersorneranut atatillugu maluginiassallugu pingaaruteqarpoq, pine-qartup ilaqutaasalu ataatsimut atugaat ikiorsiissutissanik naatsorsuinermit tunngavigineqartus-sammata. Pissutsit atukkat isiginiarnerini, pineqartumut tunngasuinnaat pineqanngillat, appa-risalli, nalunaarsugaasumik aapparisaq assigisaatulluunniit inooqatigisap atugaat aamma pi-neqarlutik.

Massakkumut atukkat nalilersornerini aningaasartuutit angissusii tunngavigineqartarput, tassa pisortanit ikiorsiissutinik pissarsisussap massakkumut aningaasartuutigisartagai. Tamanna assersuutigalugu akissarsiat allagartaasigut aningaaserivimmit allagartatigut uppernarsaaser-neqarsinnaavoq. Taamatuttaaq sumiiffimmi pissutsit aamma isiginarneqassapput. Tassa pi-neqartup inuuniarnermigut atugai, taamatullu pineqartup illoqarfiani nunaqaqarfiganiluunniit aningaasartuutaasartutigut atukkat.

Pisortanit ikiorsiissutissat naatsorsoraanni, maluginiassallugu pingaaruteqartuuvoq, allaffis-sornikkut malittarisassat naapertorlugit nalilersuinissaq malittarisassiuunneqaqqusaanngilaq. Pisortanit ikiorsiissutit malittarisassiuunneqarunik tamatuma kingunerissaa, kommunimi pi-sortanit ikiorsiissutitigut qanoq annertutigisumik tunniussisoqarsinnaanerani aalajangersima-sunik malittarisassiuussinissaq inerteqqutaammat. Pisortanit ikiorsiissuteqarnermi tamatigut kommunip pisuni ataasiakkaani nalilersuineq ingerlatissavaa.

11.2.2 Pisortanit ikiorsiissutit sunut matussutaasinnaassappat

Pilersuinermit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut taamaallat ikiorsiisuteqarfiusinnaap-put:

1. qinnuteqartup inuussutissatigut pisariaqartitai,
2. ineqarnermut akiligassat naammaginatut kiisalu
3. atuinermut aningaasartuutit aningaasartuutillu aalajangersimasut allat.

11.2.2.1 Qinnuteqartup inuussutissatigut pisariaqartitai

Qinnuteqartup inuussutissatigut pisariaqartitai makkuusinnaanerpuput, pineqartup ullormut pi-sariaqartitamigut aningaasartuutigisinnaasai. Tamakkuugajuppullu, sumiiffimmiit sumiiffimmut pisariaqartitsinermi ikiorsiissutitigut nikerarnerusartut. Soorunami imaassinnaavoq, Kalaallit Nunaanni sumi najugaqarneq aallaavigalugu inuuniarnikkut aningaasartuutit nikerarsinnaa-sartut, taamaammat kommunalbestyrelsi sumiiffimmi nunap immikkoortuanilu pissutsit aalla-avigalugit pisariaqartitigut naliliisinnaanermik tunineqarpoq. Sumiiffimmi nunallu immikkoor-tuani pissutsitit akinut tunngasinnaapput, tapertaqarnissamik periarfissaasinnaallutik asiigi-saallu. Pilersuinermit ikiorsiissutit, qinnuteqartup pisartagalillu pilersuisussaataaananeranut kii-salu aappaqarneranut najugaqateqarneranullu tunngasut, kommunalbestyrelsimit nalilersui-neranut ilanngullugit aalajangiiffigineqartassapput.

11.2.2.2 Ineqarnermut akiliutit naammaginatut

Malittarisassap oqaarsertalerneratigut anguniagaavoq, ineqarnermut akiliutit naammaginatut kisimik pisortatigut ikiorsiissutitigut matussuserneqarsinnaanerani. Taamaammat pisortanit iki-orsiissutit ilaqutariit naleqqutinngitsumik ineqarpata imaluunniit inuk ataaseq kisimiilluni BSU aqqutigalugu illuliami najugaqarpat, piginneqatigiilluni inissiami allatulluunniit pigisami najuga-qarpat ineqarnermut akiliutaannut tamakkelugit matussusiissutaasinnaanngillat. Taamaam-mat pisortanit ikiorsiissutit ima paasineqassanngillat, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalik ki-ngusinnerusukkut illu tuniguniuk akiligassat akilereerlugit iluanaaruteqassasoq.

Taamaammat pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalik, piginneqatigiilluni inissiamik nammineri-samilluunniit najugaqartoq, inigisaminut akiliutissat matussutissaqartinniarlugit salliutillugu aningaaserivimmit atorniartariaqarpoq, tassa aningaasartuutitut aalajangersimasnut pisortanit ikiorsiissutitigut saniatigut. Kommuni aningaaserivik sinnerlugu inississinnaanngilaq aningaa-sartuutinullu taamaattunut aalajangersimasunut attartortitisunngorluni, tassalu illumut akiler-suutitigut akiliutissanut. Pisortanit ikiorsiissutit malittarisassaasa siunertarinngilaat, tamakku-nunnga utertitassanngortinnissaat pisortaniit ikiorsiissuteqartoqarnissaa.

Kommunalbestyrelsi ineqarnermut akiliutit naamaginaruunerinut nalilersuisuussalluni pisisaavoq. Ineqarnermut akiliutit naamaginaruortoq assersuutigalugu tassaasinnaavoq, ilaqutariit taama amerlassuseqartut pisortat inissiaataanni ineqarnermikkut akiliutigisartagaat. Inissiaq naleqquttoq ima pssineqassaaq, inuit amerlassusii ilaqutariit amerlassusiat ataatsimik ilallugu amerlassusillit. Kommunalbestyrelsip ineqarnermut atatillugu ikiorsiissutissatut naliliutaat, qinnuteqaat akiliutaasartullu angissusii tunngavigalugit naliliinerussaaq.

11.2.2.3 Atuinermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut aningaasartuutit

Atuinermut aningaasartuutit tassapput, atuneq naapertorlugu akiliutaasartut, assersuutigalugu innaallagissamut, imermut, kissarnermullu. Aningaasartuutit aalajangersimasutut aningaasartuutit pisariaqartit pineqarput, matumani nerisassat, atisat, meeqqerivimmut akiliutit sillimasiinermullu akiliutit ilanngullugit. Aningaasartuutit taamaattut ilisarnaatigivaat, nalinginnaasumik qanoq annertussusii ajornaatsunnguamik tiguneqarsinnaasut akit atuuttut akilersimasalluunniit, aningaaserivikkut akilersukkat allattorsimaffii, aningaasanik nuutsinermi allagartat assigisaallu tunngavigalugit. §13-imut oqaaseqaatini taaneqarput, aningaasartuutit qanoq ittut atuinikkut kiisalu aalajangersimasumik aningaasartuutinik taaneqarsinnaanersut. Taaneqartut malittarisassat oqaasertaat tunngavigalugu suut pineqarnerinut assersuutaannaapput, taamaammat pisuni ataasiakkaani kommunalbestyrelsip aningaasartuut ilaatinneqarsinnaanersooq aalajangissavaa.

Aningaasartuutit suut naamaginaruunersut nalilersorneri, kommunalbestyrelsip ilaatigut qinnuteqartup aningaasartuut siusinnerusukkat nammineerluni isertitamigut akilertarsimaneeraa pingaartissavaa, siunissamilu qinnuteqartup aningaasartuummik akiliisinnaassanersooq naatsorsuutigineqarsinnaanersooq. Tamatuma saniatigut kommunalbestyrelsip naliliinera pisutigut ataasiakkaartutigut pisassaaq, akiliutaasartut angissusiat tunngavigalugu.

11.2.3 Pigisat nalillit

Pisortanit ikiorsiissutinik pilersuineruunerit aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ikiorsiissuqarsinnaanngilaq, qinnuteqartoq qinnuteqartulluunniit aappa naligaluguluunniit inooqataa nalilinnik pigisaqartuuppat, taakkuninngalu aningaasaqarnikkut pisariaqartitaat matussuserneqarsinnaappata. Tamannali tulliuuttuni atuutinngilaq:

- 1) Pigisat nalillit naamaginaruunermik ineqarnermut piginnarnissaanulluunniit pisariaqartitaappata, imaluunniit qinnuteqartup ilaqutaasulluunniit inuutissarsiuteqarnikkut ilinniarnikkulluunniit periarfissatigut piginnarneqarnissaat pisariaqartitaappat.
- 2) Pigisat nalillit annikinnerusut, siunertamut aalajangersimasumut atugassaappata, pineqartup atugarisai eqqarsaatigalugit sumiiffimmilu pisarnertut naamaginaruutut nalilernerqartata.
- 3) Pigisat nalillit inuutissarsiuteqarnikkut annaasaqarsimanikkut taartisiaappata, inuttut akornusersimanermut tunngatillugu tunniunneqartartut, tulliuuttut pissutaallutik:
 - a) pinerluuteqartoqarsimaneratigut naalagaaffimmiit taartisiaat.

- b) Kalaallit Nunaanni taarsiiffiginninnissamik akisussaaneq tunngavigalugu taartisiaappata.
- c) Kalaallit Nunaanni sulitilluni ajutoorsimanikkut taartisiaappata.

4) Pigisat nalillit ataavartumik ajoqusersimanikkut ajunngitsorsiaappata aningaasaqarnikkut ajutoorsimanermeersuunatik.

Matuma siuliini allaaserineqartut nappertorlugit taartisiat ajunngitsorsiallu inuup pigisaanit nalilinniit isertitaaniillu immikkut isigineqassapput, pineqartoq pisortanit ikiorsiissutinik pilersuinikkut aningaasartuutitigullu aalajangersimasutigut pissasisinnaanersoq naliliisoqassatillugu.

Inuup nalilinnik pigisaqannginnissamik piunasaqaat, pisortanit ikiorsiissutit allatigut pissarsiasaqanngikkaanni aatsaat pisinnaatitaafiuneri isiginiarneqassapput, tassa inunnut imminnut ikiorsinnaanngitsunut allatigulluunniit periarfissaqanngitsunut ikiorsiisutissammata. Qinnuteqartoq pigisaqaruni nalilinnik atorsinnaasaminik, taava pineqartup taakku aningaasartuutisaminut atoqqaassavai, pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaalissaguni.

Assersuutigalugu pigisat nalillit illuplinissiap nalinganiippata, taava kommunalbestyrelsip piunasaarinnavaa, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartup illuni/inini tunissagaa imaluunniit aningaaserivimmik nalinganut attartussasoq, taamaasilluni ikiorneqarani inuusinnaaqullugu. Tamatumani maluginiassallugu pinaagruteqarpoq, kommunalbestyrelsip qinnuteqartoq naammaginatsumik najugaqartilissammagu, tassa massakkut illumi/inigisamini najugaqaannarsinnaajunnaarpat. Aammalumi ataatsimut isigaluni qinnuteqartumut kommunimullu akikinnerusinnaalluni, pineqartoq namminerisaminik illoqaanarpat/inigisaqarpat, nalilimmik pigisaqarualuortoq. Pisuni taamaattuni, tassa qinnuteqartumut pisariaqanngitsumik nuunnikkut tunineratigulluunniit aningaasartuutaasussani, malittarisassat atuuttut iluini kommunalbestyrelsi pinngitsaaliinikkut tuniniaatitsinissamut nuutsitinissamulluunniit peiarfissaqanngilaq.

Taamaattumik nalilinnik pigisaqarneq isiginiarneqassanngilaq, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartup naammaginatsumik najugaqarnissaanut taakku pisariaqartitaappata. Najugaq naammaginatortoq naliliiffiginarnerani inoqtigii amerlassusii isiginarneqassapput, inoqtigii siusinnerusukkut qanoq najugaqarsimanersut, sumiiffimmi aalajangersimasumi najugaqarnissaq pisariaqarnerasoq, imaluunniit najukkani/inini aalajangersimasuni ilinniarnaq imaluunniit angerlarsimaffimmiit suliffeqarfik ingerlatiinnarniarlugu. Kommunalbestyrelsip siunissaq alimasinnerusoq isigalugu nalilersuineq ingerlatissavaa, taamaasilluni inuutissarsiutitigut periarfissat patisiigiinnarlugit akisuummik najugaqaannarnissaq ingalassimaarniarlugu, tassa pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallip, assersuutigalugu napparsimanini pissutigalugu, kingusinnerusukkut inuutissarsiutitigut periarfissat atorsinnaaleqqissanngippagit.

11.3 Uppernarsaat

Qanoq angitigisumik pisortanit ikiorsiissuteqartoqassanersoq, kommunalbestyrelsimut naliliiffigissallugu ajornakusoorsinnaavoq. Taamaammat kommunalbestyrelsimut iluaqutaalluarsinnaavoq, ikiorsiissutinik annertussusiliinissami, siusinnerusukkut aningaasartuutasarsimasut isiginiassallugit. Taamaammat aningaasartuutit annertussusisigut uppernarsaatiniq piunasaqartarnissaq pisariaqarsinnaavoq.

11.3.1 Ineqarneq, atuinnermut akiliutit aningaasartuutillu aalajangersimasut allat

Ikiorsiissuteqarissami kommunalbestyrelsip naatsorsuinnermi, aningaasartuutitut uppernarsaatit piumasarissavai. Uppernarsaatit assersuutigalugu makuusinnaapput akiligassiissutit, kontut allattorsimaffii, PBS-ikkut akilersuutit assigisaallu. Uppernarsaatissatut assersuutitut taasat uppernarsaataannartut isigineqassapput, taamaammallu uppernarsaatitut atugassat aamma allaasinnaallutik, pisuni ataasiakkaani naammaginatutut isigineqarsinnaasut.

11.3.2 Pilersuinnermut ikiorsiissutit

Pilersuinnermut ikiorsiissutitigut uppernarsaatit atorneqassanngillat, kommunalbestyrelsimiilli pisuni ataasakkaani pisartagaqartup naammaginatut atugassaqarneratigut nalilersuereerikkut naammaginatutut aalajangigaassallutik. Tamatumunnga atatillugu sumiiffimmi pissutsit allaffissornikkullu malittarisassat naapertorlugit nalilersuinnermi malittarisassiuussisimanninnissamik peqqussutit isiginiassallugit pingaaruteqavippoq (tak. immikkortoq 11.2.1).

11.4 Procentinut 65-inut annerpaaffisaliineq

Pisortanit ikiorsiissuteqartarnermi malittarisassat nutaat akuersissutigineqarnerinut atatillugu ersarissumik kissatigisatut oqaasertamikkut ima pasisassanngorlugit aaqqinneqassasut, sulisinnaaneq tamatigut imminut akilersinnaasooq. Annerpaaffissatut killiliussinikkut inuit anner-tuunik aningaasartuutillit sulinatik, tassa sulinngikkaluarlutik pisortanit ikiorsiissutitigut aningaasartuutit matussusertissinnaallugit atonerluisinnaanissaat killilersimaarniarneqarpoq. Tamatumalu saniatigut annertunerpaaffisaliinikkut sulinissaq pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarnermiit orniginarninngortinniarneqarluni, taamaasillunilumi sulisinnaasut atorluarniarneqarlutitaaq.

11.4.1 Pingaarnertut malittarisassaq

Taamaammatt pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortaniit ikiorsiissuteqartarnerup annertussusissaa, pingaarnertut ilinniagaqanngitsunut akissarsiat minnerpaaffiisa 65 procentii pissarsiarineqarsinnaassapput. Annertussusissaq taama inissitaavoq, tassa minnerpaamilluunniit akissarsiaqarluni sulinissap imminut akilersinnaajuarnissa eqqarsaatigalugu.

Ukiuni akissarsiassatigut isumaqatigiinniarfiusuni, tiiminmut angissusiillussassaq aatsaat isumaqatigiissutit atsiorneqareernerisigut nalunarutigineqarsinnaavoq. Tamatuma tungaanut akitoqqat atorneqartassapput.

11.4.2 Pissutsit immikkut illuinnartut

Kikkut tamat inuuniarnermikkut atugaasa minnerpaaffilernissat qulakkearniarlugu siunnersuutigineqarpoq, pissutsit immikkut illuinnartut aqqusaarnerini akissarsiatigut minnerpaaffiliussanik 65 procentiusuniit annerusumik tunniussisoqarsinnaassasooq. Tamatumani eqqarsaataapput, tassa pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallip ilaqutaasalu nalinginnaasumik naammaginatut inuuniarnermikkut ineqarnermikkullu atugassaqartitaanissaat. Assersuutigalugu ilaquta-riinni sukkornikkut asigisaanilluunniit nappateqarnikkut immikkut nerisaqarnissamik pisaria-

qartitsisoqarpat, imaluunniit ilaqutariit akisuallaamik ineqarpata, kommunalbestyrelsillu akikin-nerusumik inissaqartinngippagit, kiisalu imaluunniit ilaqutariit aningaasartuutaat aalajangersimasut naammaginartumut appartinneqarnissat periarfissaqanngippat.

Akissarsiat minnerpaaffiannut 65 procentiinik minnerpaaffiliineq ima paasineqassanngilaq, inuit ineqarnikkut inuuniarnikkullu naammaginartumik atugassaqaqtitaanissaminnut periarfissaqartitaassanngitsut.

Peqqussut taasungalu oqaaseqaatitat naapertorlugit akissarsiat minnerpaafiisa 65 procentiannik minnerpaaffiliussamiit annerusumik tunniussisoqarsinnaanera periarfissaqarmat erseqqissarneqassaaq. Taammaattorli pingaarnertut malittarisassamiit allaanerusumik iliuuseqartoqassaappat immikkut illuinnartumik pissutissaqassaaq, immikkut periarfissap atorneqarnissaanik tunngaviliisussamik.

11.5 Nammineq pisuulluni tassanngaannartumik pissaaleqilernermi ikiorsiissutinik millisaaffigineqarneq

Tassanngaannartumik pissaaleqilerneq nammineq pissussutigisimagaanni, aallaavitut pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ikiorsiissutaasinnagaluit affaanaat tunniunneqarsinnaapput.

Tassanngaannartumik pissaleqilerneq nammineq pissuussutigineqarsimassaaq, tassa pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartoq nammineerluni suliffimminiit soraarsimappat imaluunniit nammineq pisuulluni soraarsitaasimappat, assersuutigalugu patsiseqanngitsumik sulinngitsoorsimalluni.

Nammineq pissuussutigalugu pissaaleqilertoqarsimappat, pilersuinnermut ikiorsiissutit allagartanngorlugit tunniunneqassapput (tak. immikkoortoq 12.4). Allagartamik tunniussineq ima pissaaq, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalik pappiaqqamik pisiniutissatut tunillugu, pisinarfimmi pineqartumi atorneqarsinnaasumi. Aningaasartuutit aalajangersimasut akilernerini akiliiffissamut toqqaanartumik akiliisoqassaaq.

Kommunalbestyrelsip nammineq pissuussutigalugu pissaaleqilersimanermik nalilersuinnermini, meerartallit meerartaasa pisariaqartitaat immikut isiginiaasavai. Meeqqat toqqissisimanissat atugalliunnginnissaallu tamatigut allanit pingaarnertinneqarnerpaajuassaaq.

11.6 Akissarsinermi ikiorsiissutit millisaaffigineri

Pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissuteqarnermi ullualunni sulisimappat akissarsiaqaatigisaminik, tassa pineqartup pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarnerani, pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit millisaaffigineqassapput. Pineqartup nammineq aalajangissavaa, millisaaffigininneq tulluuttut malillugit qanoq pissanersoq:

1. ullut akissarsiaqarfiusimasut amerlaqataannik, imaluunniit

2. akissarsiat amerlaqataannik

1-mut. Pineqartoq assersuutigalugu ulluni marlunni sulisimappat, pilersuineranut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ikiorsiissutit ullunut aqqaneq-marlunnut naatsorsorneqassapput nalinginnaasumik ullunut 14-inooraluit. Taamaasilluni pineqartup taamaallat pilersuineranut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut ikiorsiissutit uulunut aqqaneq-marlunoortut tigussavai. Siunnersuutini qaffasinnerpaaffiliisoqarpoq, tassa tunniunneqarsinnasunut qaffasinnerpaafiliussanik, tassa aalajangersimasumik suliffeqarneq tamatigut imminut akilersinaajuassammat.

2-mut. Inuk nalinginnaasumik uulunut 14-inut pilersuineranut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik 5.000 koruuninik pisartagaqartinneqarpat, ullunilu marlunni sulisimalluni, pineqartup 4.285 koruuninik tunineqarnissani toqqarsinnaavaa. Inuk assersuutigalugu ulluni marlunni sulisimanermini 500 koruuninik akissarsisimappat nalinginnaasumillu ullunut 14-inut pilersuineranut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik 5.000 koruuninik pisartagaraluni, taava pineqartup 4.500 koruuninik tunineqarnissani aamma toqqarsinnaavaa.

Taakku pilersuineranut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik malittarisassanik atuuttunik nagitsilluni angissusiliinissamik aalajangersaaneruvoq.

Akissarsiatigut isertitaqarsimanermi millisaaffigineqarneq pillugu malittarisassaaq taanna ikunneqarpoq, tassa tunngaviumik aalajangersimasumik suliffeqarneq tamatigut imminut akilersinaajuassammamik isuma tunngavigalugu. Tammaattumik pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartut ullualunni sulillutik akissarsisimappata pillernejassanngillat. Tamatumuuna aamma kissaataavoq, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallit sapinngisamik annertunerpaamik ilaatigut sivikikkaluamilluunniit suliffiusinnaasunik tigusiarnisaannut kajumissaataassasoq, taamami sulisarsinnaaneq suliffeqarnikkut malinnajuannissamut attaveqartuarnissamullu aqutissaammat.

11.7 Pikkorissarnerit, katsorsartinnerit faginillu ataasiakkaanik atuarnert

Pilersuineranut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutit pikkorissarnermi, katsorsartinnermi faginilluunniit atasiakkaanik atuarnermut peqataanermi atorunnartinneqarneq ajorput.

Malittarisassat nutaat atuutilernerisigut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartut pikkorissarnernut, katsorsartinnernut faginillu ataasiakkaanut atuarnernut pisartakkaminnik annaasaqaatiginagu peqataasinnaanerat periarfissitaavoq. Malittarisassaq pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallit sulilersitaanissamut piareersimasussaataanerannik malittarisassamut piumasaqaataasumut illuatungiliuttuvoq. Tamatumani sivikinnerusumi sivisunerusumilluunniit pikkorissarnerit pineqarput.

Assersuutigalugu pilersuineranut aningaasartuutinulluunniit aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalik pisartakkanik pigiinnarlugit Qaqiffimmut katsorsartikkiartorsinnaavoq.

Malittarisassap pilersuinnermut aningaasartuutinulluunniit aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalik pikkorissarsinnaanermut periarfissippaa, taamaasilluni pineqartoq piffissaq alimasinnerusoq isigalugu sulilersinnaaqqullugu suliffimminillu tigumminiinnarsinnaaqqullugu.

Malittarisassap atornerani maluginiarneqassaaq, pisortanit ikiorsiissutiti allantigut pissarsiasaqannginnermi aatsaat ikiorsiissutaasarmata, tamatumalu malitsigalugu, pisortanit ikiorsiissutit ingerlaqqissinnaanngitsut, assersuutigalugu ilinniagarsiutinik pisartagaqarnissamik pisinatitaanikkut.

12 PISORTANIT IKIORSIISSUTINIK TUNNIUSSISARNEQ

12.1 Aningaasanngorlugit tunniussineq, aningaaserivimmumt assigisaanulluunniit ikisinikkut

Pilersuinerumt aningaasartuutinullu aalajangersimasunumt pisortanit ikiorsiissutit aallaavittumt toqqaannartumik pisartagaqartumumt tunniunneqartussaappumt. Ikiorsiissutit saaffiginninnermi ullormit siullermiit tunniunneqartussaappumt peqqussutip § 8-ni malittarisassat atuuttumt naapertorlugit. Aallaavittumt kommunalbestyrelsimt tunniunneqarnissaat qanoq ililluni pisassanersoq naliliifigisussaavaa. Pilersuinerumt aningaasartuutinullu aalajangersimasunumt pisortanit ikiorsiissutit aningaasanngorlugit, aningaaserivimmumt assigisaanulluunniit nuutsinikkumt pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalimmumt tunniunneqarsinnaappumt.

Tassanngaannartumik pissaleqilernermi pisortanit ikiorsiissutinik pisariaqartitsilerneq nukingernartuugajuppoq, tamatumaniilu tunniussineq aningaasanngorlugi pisariaqartassalluni imaluunniit immikkumt pisoqartillugu pisinarfimmumt atisanumt, nerisassanumt assigisaannullu atu-gassatut allagartanngorlugit.

12.2 Tunniussineq siulleq

Pisortanit ikiorsiissutinik tunniussineq siulleq saaffiginninnermit ullormit siullermiit peqqussutip § 8- ni piumasagaat naammassineqarpata pisinnaavoq. Allatumt paasillugu imaappoq, pisortanit ikiorsiissutit piumasagaatit pineqartumt naammassippagimt ullormiit tunniunneqarsinnaalissappumt. Pisortanit ikiorsiissutitigimt aningaasartuutinumt kommunimut saaffiginninnerneq sioqullugu pisimasunumt tunniunneqarsinnaanerat akornutissaqanngilaq, qinnuteqartoq ulloq taanna pisartagaqalernissaminumt pisinnaatitaasimappat.

12.3 Tnniussinermi piffisaq

Pisortanit ikiorsiissutit assigiinngitsutigimt tunniunneqarsinaaginnanngillat, aammali piffissat assigiinngitsuusunnaappumt, tamatumani apeqqutaaginnassalluni kommunalbestyrelsimt piffissamik tulluurtutumt naliliinissaa.

12.3.1 Pingaarnertumt malittarisassaq

Pilersuinerumt aningaasartuutinullu aalajangersimasunumt pisortanit ikiorsiissutit siumoortumik ullumt 14-ikkaarlugimt tunniunneqartassappumt. Aningaasartuutinullu aalajangersimasunumt ikiorsiissutit ullormi akilerneqarfissaanni pisinnaallutik. Ingerlatsinermi nalornissutaasarsimavoq, pilersuinerumt aningaasartuutinullu aalajangersimasunumt pisortanit ikiorsiissutit siumoortumik kingumoortumilluunniit tunniunneqartartussaannersumt. Pilersuinerumt aningaasartuutinullu aalajangersimasunumt pisortanit ikiorsiissutit ullumt 14-ikkaarlugimt siumoortumik tunniunneqartarnissaat siunnersuutigineqarpoq. Aningaasartuutinumt aalajangersimasunumt soorlu ineqarnerumt innaalla-gissamullu akiliutit pisortanit ikiorsiissutitumt tunniuttarneri kommunalbestyrelsimumt pisariinneru-lersinniarlugimt, aningaasartuutinumt aalajangersimasunumt pisortanit ikiorsiissutit aamma piffissaq ullumik 14-inik sivisunerusunngorlugi tunniunneqarsinnaappumt. Taamaammatt aningaasartuuti-numt aalajangersimasunumt pisortanit ikiorsiissutit aningaasartuutinumt aalajangersimasunumt ta-

makkiisunut matussutissanngorniartugut, taava ullormi akiliuteqarfiusussami tunniunneqarsinnaasassaaq.

12.3.2 Piffissamut sivikinnerusumut tunniussineq

Kommunalbestyrelsi aalajangiisinnaavoq, ikiorsiissutit piffissamut sivikinnerusumut tunniunneqartassasut, tassa pilersuinnermut aningaasartuutinullu aalajangersimasunut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartup nammineq aqutsisinnaanera qularineqarpat. Piffissamut sivikinnerusumut tunniussisarnissamik aalajangiinissami kommunalbestyrelsip meeqqat pisariaqartitaat immikkut isiginiassavai. Piffissamut ullunik 14-inik sivikinnerusumut pisortanit ikiorsiissutinik tunniussisinnaanermik periarfissaq misileqqarneqarsinnaavoq, ikiorsiissutit allagartanngorlugit tuniunneqartarnissaata toqqarneqannginnerani. Tunniussisarnissami malittarisassat nutaat siunertarivaat, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallit sapinngisamik annerpaamik nammineq aqutsisinnaanissaata aqqutissiuunnissat. Tamatumani siunertaq tassaavoq, pisartagallit imminermittut tunngasutigut akisussaaffimmik pigisaqarnissaat.

12.4 Allagartanngorlugit tunniussineq

Kommunalbestyrelsip allagartanngorlugit imaluunniit toqqaannartumik akiligassiisumut tunniussisarnissaq aalajangiussinnaavaa, pisartagaqartup ikiorsiissutinik atorneqarluinera aqutsisinnaannginneraluunniit paasineqarpat. Taamaattumik siullermeerluni saaffignittoqartillugu allagartanngorlugit tunniussisoqarsinnaanngilaq, aatsaalli kommunimiit pisartagalik imminut ilaqtaminilluunniit pilersusinnaanikkut ajornartorsiuteqartoq paasineqarpat.

Allagartanngorlugit tunniussineq ima pisassaaq, ikiorsiissutinik pisartagalik pisiniarnermut pisiniarfimmuut atugassamik allagartamik tunineratigut. Aningaasartuutit aalajangersimasut akilernerini, aningaasartuutit toqqaannartumik akiligassiisumut ingerlatinneqartassapput. Assersuutigalugu ineqarnermut akiliutissat INI-mut attartortitsisumulluunniit allamut toqqaannartumik ingerlatinneqassallutik.

Allagartanngorlugit tunniussisarnissamik akiligassiisumulluunniit toqqaannartumik tunniussisarnissamik aalajangiiniarnermi, tamatigut meeqqat pisariaqartitaat immikkut isigineqartassapput.

13 PAASISSUTISSANIK PINIARNEQ PAASISSUTISSIISUSSAATI-TAANERLU

Pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqartoq suliassami pineqartoq paasissutissatigut ikiutissasoq Kommunalbestyrelsip piumaffigiasinnaavva. Kommunalbestyrelsip pineqartoq akuersitillugu paasissutissat pisariaqartitat allaniit pineqartumit tunngasutigut ilisimasalinniit piniarsinnaavai. Paasissutissat pisariaqartitat makuusinnaapput, suliffissamik tunineqarneq, kingornussineq, inigisamut akikinnerusumut nuunneq paasissutissallu allat, tassa pisortanit ikorsiiissutissap angissusilerniarneranut apeqqutinngorsinnaasut.

Inuk pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartoq, inuttut atukkamigut allannguuteqarpat tamanna kommunalbestyrelsimut ilisimatitsissutigissallugu pisussaavoq, tamakku pisortanit ikiorsiissutit millisaaffigineqarnissaannik, unitsinnissaannik utertinneqarnisaannilluunniit kinguneqarsinnaappata. Inuup pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarsinaanerani sunniuteqarsinnaappata paasissutissiisussaataaneq, aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatigut innutaaqataaermullu tunngasutigut pisussaavoq. Paasissutissiisussaataanerli taamaallaat paasissutissanik kommunalbestyrelsimut tunniunneqareersimasutigut allannguuteqarsimaneranut tunngasuvoq. Pisortanit ikiorsiissutinik pisartagallip naatsorsuutigisinnaangilaa, kommunip paasissutissat allaniit pissarsiarisimassagai.

Kommunalbestyrelsi pisortaqarfinnit allaniit paasissutissanik piniarnissamut pisinnaatitaavoq, inatsisitigut allatigut tamanna ajornartitaangippat, tassa pissutsinik pisortanik ikiorsiissutinik pisartagalimmut tunngassuteqartunik, tamakku pisartagallip pisartagaqaannarnissaannik naliiniarnermi atorfissaqartikkunigit. Taamaammat paasissutissanik pissarsiniarnermi nipangiusisussaataaermut nalunaarsuutillugu pillugit allatigullu maleruagassanut tunngasut mianerineqassapput. Paasissutissanik piniarsinnaanikkut periarfissiinermut, pisortanit ikiorsiissutinik toqqammavissaqanngitsumik pisartagaqartoqarsinnaannginnera, tunngavilersuutaavoq.

Allaffisornikkut malittarisassat naapertorlugit aalajangiinnginnermi paasissutissanik naammattumik pigisaqarnissap kinguneraa, kommunip aalajangiinissamini paasissutissat sapinngisamik tamakkiisut tunngavigisussagai. Taamaamma tkommuni pisussaaffeqarpoq, paasissutissat suliamut attuumassuteqartut tamaasa pioniassallugit, pisortanit ikiorsiissutissat pillugit aalajangiisoqannginnerani.

14 UTERTITSINEQ

Pisortanit ikiorsdiissutinik tunniussisarnermi aallaaviussaaq, pisartagalik ikiorsiissutit kommunimut utertissallugit pisussaaffilinnginnissaa. Pisortanit ikiorsiissutinik tunineqarnermili ilaanni imaattoqarsinnaavoq, ikiorsiissutit utertinneqarsinnaasut kommunalbestyrelsimilluunniit utertinneqarnissaat piumasarineqarsinnaasoq.

14.1 Pinngitsoorani utertinneqarnissaannik piumasaqaat

Inuk pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaatitaanngikkaluarluni tunineqarsimappat, taava kommunalbestyrelsi aalajangiisariaqalissaaq, pineqartup pisinnaatitaanngikkaluarluni pissarsiarisimasi utertissagai.

Kommunalbestyrelsi utertitsinissamik aalajangiissaaq, pisortanit ikiorsiissutinik pissarsisimasooq:

1. Ilisimasaqaraluarluni inuttut atukkatigut allannguutinik kommunalbestyrelsimut tunniussimangippat, paasissutissallu pisortanit ikiorsiissutinik pisinnaatitaanermik allannguuteqartitsisinnasimappata (§ 26).
2. Ilisimasaqaraluarluni peqqussut manna naapertorlugu pisinnaatitaanani ikiorsiissutinik pisimappat
3. Kingusinnerusukkut taartisisimappat, pisortanit pensioneqalersimappat, pilersuisussaataanikkut assigisaatigulluunniit piffissami pineqartumi pisortanillu ikiorsiissutinik pissarsinermi siunertamut pissarsisimappat.

14.2 Utertinnissamik piumasaqarsinnaanermi periarfissaq

Kommunalbestyrelsi pisortanit ikiorsiissutit utertinnissaannik aalajangiinissamut periarfissaqarsinnaapput, tulliuuttutigut:

1. Inuk aningaasatigut atornerluinermigut suliffeqarnermigulluunniit tulluanngitsumik iliuuseqarsimaneq tunngavigalugu ikiorsiissutinik tunineqartariaqarsimappat.
2. Pisortanit ikiorsiissutinik qinnuteqarnerup nalaani, paasinarsippat piffissami qanittumi pisortanit ikiorsiissutinik utertitsinnaalissasoq.

Kommunalbestyrelsi utertissoqarnissaannik naliliiniarnermini, pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalip ilaqutasalu siunissami aningaasaqarnermikkut ajunngitsumik ingerlasinnaanissaat isiginiassavaa. Kommunalbestyrelsittaaq aamma isiginiassallugu, siusinnerusukkut pineqartoq illersorneqarsinnaanngitsumik iliuuseqarsimanersoq taamalu iliuuseqarsimaneq illersorneqarsinnaanersoq. Assersuutigalugu pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalik ilaqutariit iluanni napparsimasoqarnera pissutigalugu sulinngitsoorsimanersoq.

Kommunalbestyrelsi pisortanit ikiorsiissutit utertinneqassasut aalajangissappat, tamanna pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalimmut allakkatigut nalunaarutigineassaaq, kingusinnerpaamik pisortanit ikiorsiissutit tunniunnerini. Kommunalbestyrelsip utertitsinissamik aalajangiinerup

nalunaarutiginiissaa isumaginngippagu, taava ikiorsiissutinik pisartagalik utertitsinissaanik pi-sussaaffilerneqarsinnaanngilaq.

14.3 Kinguartitsineq

Kommunalbestyrelsip utertitinissaq kinguartikkallarsinnaavaa, tassa pisartagalik aapparisaalu naligisamisulluunniit inooqataa, pisortanit ikiorsiissutit kisiisa inuusutissarippatigit.

14.4 Utertitsisussaataanerup atorunnaarnera

Kommunalbestyrelsip pissutsit immikkut illuinnartut tunngavigalugit, pisortanit ikiorsiissutinik tunniussinermiit ukioq ataaseq ingerlasimappat, aalajangiisinnaavoq, utertitsisussaataaneq atorunnaartoq. Assersuutigalugu taama pisoqarsinnaavoq, pineqartoq suli pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarpat, piffissamilu qaninnerusumi sulilersinnaanissaa ilimanaateqanngitsutut naliliiffiqineqarlunilu, imaluunniit kommunalbestyrelsi naliliippat, pineqartup suliffissaqartinniarneranut utertitsisussaataaneq akornutaasoq, assersuutigalugu pineqartoq inuutissarsiuteqar-nissamini atortussaminut soorlu nitsinut angallammiluunniit orsussaanut akissaqarani.

15 NAAMMAGITTAALLIUTEQARSINNAANEQ

Pisortanit ikiorsiissutit pillugit kommunalbestyrelsi suliaqarpat sulihamilluunniit naammassisaqarpat, qinnuteqartoq pisartagaqartorluunniit aalajangiinermut tunngasutigut naammagittaallitigineqarsinnaatitaavoq.

15.1 Naammagittaalliteqafiusinnaasoq

Innuttaasup suliaq sumut tunngasutilik naammagittaalliuutineraa apeequtaalluni, naamagittaalliteqarfiusinnaasut assigiinngitsuupput.

15.1.1 Kommunalbestyrelsimut

Innuttaasoq aalajangikkamik naammaginninngitsoq, toqqaannartumik kommunalbestyrelsimut naammagittaalliteqarsinnaavoq. Taamaammat kommunip oqartussaaffeqarnikkut aqqissuussaaneraniippoq, kommunalbestyrelsip aalajangiinermik allannguisinnaatitaanera, tassa aalajangiineq kommunip allaffeqarfiata iluani aqqissuussaanikut alliuunerunit aalajangiinerusimappat. Tamatuttullu kommunalbestyrelsimut suliap ingerlanneqarneranut tunngasutigut naammagittaalliteqartoqarsinnaavoq, assersuutigalugu pitsaanngitsumik sullinneqartut misigisimagaanni imaluunniit aalajangiinissaq pissusissamisuungitsumik kigaalaarunneqarpat. Innuttaasutulli inatsisitigut kommunalbestyrelsip maalaarut sularissagaa pisinnaatitaaffiunngilaq, taamatuttaaq kommunalbestyrelsip aalajangiisimaneq atuuttiinnarsinnaavaa imaluunniit naammagittaalliteqarneq tigujuumangissinnaallugu.

15.1.2 Isumaginninnikkut naammagittaalliteqartarfik

Isumaginnikkut naammagittaalliteqarnissami suliama aalajangiisoqarsimanissaa piumasaqaataavoq. Taamaammat isumaginninnikkut naammagittaalliteqartarfiup assersuutigalugu suliap naammassineqannginneri, suliap kigaalaarunneqarneranut tunngasut assigisaallu pillugit maalaarutit sularisinnaanngilai, sulialli naammassineqareersimasut kisiisa sularisinnaallugit.

Pingaarnerpaatut inassisimavoq, Isumagionninnikkut naammagittaalliteqarneq suliama aalajangiinerup tiguineraniit sapaatip akunneri sisamat qanngiutsinnagit naammagittaallitiginissaa. Taammaattorli Isumaginninnikkut naammagittaalliteqartarfiup piffissaliussaqaangiussimagaluarpuunniit naammagittaallit tigusinnaavaa, piffissamik qaangiisimanermut naammagittaalliteqartumut pisuussuteqanngippat. Assersuutigalugu imaassinnaavoq, allakkat ingerlaarneri sivilisunaarsimasut.

15.1.3 Inatsisartut Ombudsmandiat

Suliap ingerlanneqarneranut naammagittaalliuutit Inatsisartut Ombudsmandianut kimilluunniit ingerlatinneqarsinnaapput. Naammagittaalliuutit atini, najukkanilu ilanngutissavai, tassa Ombudsmandip nalunaarutini tassunga ingerlatissammagit. Naammagittaalliuutitaq misissoqquneqartoq pillugu pisimaneraniit ukioq ataaseq qaangiutsinnagu suliassanngortinneqarsimasaaq.

16 PISORTAT SULIASSAATAANNIK SULIAQARNEQ

Tulliuttut pisortat suliassaataannik suliaqarnermi malittarisassat pillugit naatsumik pingaarnersiunerupput. Allaaserinninneq tamakkiisuunngilaq, tamatumuunalu itinerusumik paasisaqarusukkaanni Pisortat suliassaataannik suliaqarnermi Inatsimmut ilitersuut innersuusutigineqasalluni.

Isumaginninnikkut tunngasutigut naammagittaalliutini amerlavallaartuni, isumaginnittoqarfiit suliaat allatut naammassineqartarput kommunini pisortat suliassaataannik kukkusumik ingerlatsisimanerit patsisaallutik. Imaatoqarssinnaasarpooq, isumaginnittoqarfimmi uppersaait naammattut pigineqarsimannngitsut, suliamilu qanoq ingerlatsisoqarsimaneranik takussutissaqarani. Imaattoqarsinnaasarlunilu paasissutissat suliame allanneqarsimannngitsut, imaluunniit suliame aalajangiinnermi akuersissuteqartoqarsimappat akuersissuteqartoqarsimannngikkaluarpalluunniit allakkatigut naammassineqarsimannngitsut. Suliaq sullissisup qanoq suliaqarsimaneranut tunngasuinnarnik paasissutissaniinnaq imaqassanngilaq, soorli suliaq taama aalajangiiffigineqarsimnersooq (tunngavilersuut), kiisalu sullissisup taama naammassinnissimanagera (assersuut naatsorsuineq il.il.). Piffissarititaasut eqqarsaatigalugit aamma ersaruissumik allanneqassaaq, suliap suliarinera qanga aallartinneqarnerisooq, kiisalu qanga innuttaasooq suliaq imminut tunngasooq pillugu saaffiginnissimanagerisooq.

Tamakku tunngavigalugit pisortat suliassaataannik suliaqarnermi malittarisassat matumani naatsumik ersarissarneqassapput. Inatsisit pineqartut makuupput Pisortat ingerlatsineranni suliassat suliarineqartarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 8 af 13. juni 1994 aamma Pisortat ingerlatsinerat pillugu paasitinneqarsinnaatitaaneq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 9 af 13. juni 1994. Pisortat suliassaataannik suliaqarneq pillugu Inatsimmut ilitersuut sukumiisumik annertuumillu suliaqarpoq, suliame suliaqartunut tamanut agguaatariqaraluaq.

16.1 Allattuisussaatitaaneq

Pisortat suliassaataannik suliaqarnermut atatillugu sullissisut amerlasuutigut paasissutissanik oqaasiinnakkut tunineqartarput. Tamakku pingaaruteqarsinnaapput aalajangiinnissamilu tunngaviulersinnaallutik. Kingusinnerusukkut suliame aalajangiinnermi paasissutissat suut tunngaviusimangersut paasissutissaqartinniarlugit, paasissutissat taamaattut suliame allatorneqartariaqarput, suliame ersissutissaqariinngippata. Allattukkat immikkut allaffissianut allanneqartariaqanngillat, pisortalli suliame allatuiffissataannut assigisaanulluunniit allasimasariaqarlutik. Allattuisussaatitaaneq pisortani suliaqarnermi inatsisip § 6-a tunngavigalugu pisussaaffiulluni.

Oqaasiinnakkut paasissutissiissut suliame allanneqassaaq, paasissutissaq imaappat, suliap tunngaviusumik uppersaaititassaanut ilaatinneqartariaqarluni imaluunniit suliap pissutimigut qanoq ittuuneranik paasinarsisitsisuusinnaappat. Pisortani suliffigisami allanit oqaasiinnakkut paasissutissat aamma taamtut pisassaapput, assersuutigalugu suleqataasut suleqatillu akornanni imaluunniit pisortaqaarfinit allaniit suliame/naklunaarsuutiniit paasissutissat.

16.2 Illuatungeriinnik tusarniaaneq

Illuatungeriinnik tusarniaanerit pillugit malittarisassat pisortat suliassaataannik suliaqarnermi inatsisip paragraffiini 19-imi aamma 20-miittut suliame illuatungiusoq, assersuutigalugu qinnuteqatoq nammagittaalliortorluunniit, suliame pissutsinik tunngavilersuutaasunik paasitinneqar-nissaa qulakkiisavaat, suliallu naammassineqannginnerani oqaaseqarfigisinnaallugu.

Pissutsit aalajangersimasut paasisutissani ilaappata, suliame illuatungiliuttoq (assersuutigalugu qinnuteqartoq naammagittaalliortorluunniit) pisortat paasissutissanik tamakkuninnga tigu-saqarsimanerannik ilisimatinneqartinnagu oqaaseqaateqarnissaanullu periarfisseqqartinnagu, pisortat suliame allajangiisinnaanngillat. Paasissutissaq suliame aalajangiinnissamut pingaaruteqarluinnarpat, paasissutissarlu illuatungiliuttup piumasarisaanut 100 procentimik akkerliusu-mik aalajangiinnissamut tunngaviussappat, illuatungeriit tusarniaaffiginissat pisussaaffiuvoq.

Suliame pisortat tusarniaanissamut pisussaataasimappata, taamaliortoqarimananili taava aalajangiineq atorsinnaangitsuusaaq.

Illuatungeriinnilli tusarniaaneq aamma allani atorneqarsinnasariaqarpoq, illuatungiliuttoq aalajangiinnissami tunngavilersuutinik soqutiginnittoq oqaaseqaateqarusuttorlu ilimanarpat, naak pisortat illuatungeriinnik tusarniaanissamut pisussaaffeqanngikkaluartut.

Pisortat suliassaataannik suliaqarnermi inatsisip paragraffia 19, imm. 2 nr. 1-miit 6-imut pi-sortat arlaissuutigut illuatungeriinnik tusarniaanissamik pisussaaffiginngissaat allatorneqar-simapput. Matumani tamakku eqqartorneqassanngillat, inatsisilli nammineq oqaasertai kiisalu pisortat suliassataannik suliaqarnermi inatsimmut ilitsersuut innersuussutigineqassallutik.

Illuatungiliuttup/innuttaasup pisortat paasissutissanik pigisaqarnerisut ilisimaneraa nalornissautigisaanni, illuatungeriinnik tusarniaasoqassaaq.

16.3 Aalajangiinerup allakatigut nalunaarutigineqarsinnaa tunngavilersuuteqar-nissarlu

Pisortat suliassaataannik suliaqarnermi inatsisip paragraffii 22-imit 24-imut aalajangiinerup tunngavilersorneqarnissaanik aalajangersagaqarpoq. Aalajangiineq oqaasinnartigut nalunaaruti-gineqarsinnaavoq, suliame illuatungiliuttup aalajangiinerup allakatigut nalunaarutigineqar-nissaa piumasarisinnaavaa. Oqaasiinnakkut nalunaarutigisap illuatungiliuttoq tamakkiisumik tapersersimanngippagu, taava illuatungiliuttup aamma aalajangiinerup tunngavilersuutitai al-laganngorlugit piumasarisinnaavai.

Taamaamat aalajangiinerit tamarmik allakatigut nalunaarutigineqartarnissaat tunngaviler-sorlugillu pisariaqarsinnaavoq, illuatungiliuttoq tamakkiisumik taperserneqaraluarpuunniit. Illuatungiliuttoq pisortaqaqarfillu aalajangiisuusoq eqqarsaatigalugit, allakatigut uppersaatis-saqarnissaq pingaaruteqarsinnaavoq.

Aalajangiineq illuatungiliuttumik allakatigut nalunaarutigineqarpat tamakkiisumik tapersersu-
ngitsoq, allakkatigut tunngavilersuutitaqartinneqassaaq.

Tunngavilersuut malittarisassatigut innersuussissuteqarlunilu pissutsinik piviusunik aalaja-
ngernermit tunngaviusunik ilaqartinneqassaaq.

16.4 Ilitersuisusfaatitaaneq

Pisortat innuttaasunik apeqquteqarlutik saaffiginnittunik ilitersuisusfaatitaapput imaluunniit
pisortanut tamakkuninnga sulialinnut innersuussuteqartusfaatitallutik. Ilitersuineq qupper-
sakkatigut, suliffeqarfiup qupperagaanut, oqarasuaatikkut, oqaasiinnakkut immikkulluunniit
allakkatigut ingerlanneqarsinnaavoq, saaffiginnissutip suunera apeqqutaatillugu.

Ilitersuinerup qulakkeertariaqassavaa, pisumi pineqartumi innuttaasoq malittarisassatigut
naammaginatumik pissarsisinnaanissaa. Inatsit pisussaaffiliisoqarpat piumasaqaatitaqar-
paluunniit, innuttaasoq tamakkuninnga ilisimatinneqartariaqassaaq, qanorlu ajornaanerpaamik
pitsaanerpaamillu taakku naammassineqarsinnaassasut. Aalajangersimasumik malitassaqa-
rpat innuttaasulluunniit nammineq paasissutissat/uppernarsaatissat pissarsiarinissappagit,
taava kommunip ilitersuutaani tamanna taasariaqarpoq.

Assersuut: Innuttaasoq aningaasaqarnikkut ajornartorsiuteqarluni tassanngaannartumillu iki-
orserneqarnissamik pisariaqartitsilluni saaffiginnippoq. Innuttaasup aningaasaqarneratigut
sullissisup naatsorsuina pisumilu innuttaasumut tunngasumi naliliinerup immaqa takutissa-
vaa, pisortanit ikiorsiissutit pillugu peqqussutikkut ikiorsiisoqarsinnaanngitsoq, kisiannili innut-
taasoq immaqa ineqarnermut tapiissutitigut imaluunniit inatsisit/peqquussutit allat naapertorlu-
git pissarsisinnaasoq. Taava sullissisup innuttaasoq tamakkuninnga ilitersuutissavaa. Sullis-
sisup tamatigut periarfissat allat eqqarsaatigisariaqaraluarpai innuttaasorlu tamakkunuuna
ilitersuullugu.